

Ospanlıca

Eğitim ve Kültür Dergisi

osmanlicadergi.com
 @osmanlicadergi

(ÜÇ AYLIK) TEMMUZ-EYLÜL 2013

ŞA'BAN / ZİLKAD 1434

YIL 01 SAYI 03

6₺ 5€

خوش کلک پا شہر رمضان

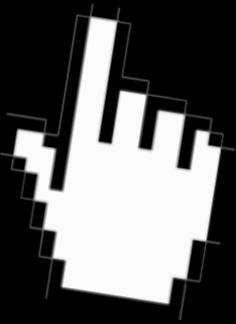
MÜLAKAT
Doç. Dr. Uğur Ünal
 Başbakanlık Devlet Arşivleri
 Genel Müdürü

ÖDÜLLÜ BULMACA

ISSN 2147-5334

Internet Ortamundaki Bazı Osmanlıca Kaynaklar

TBMM KÜTÜPHANE VE ARŞİV HİZMETLERİ BAŞKANLIĞI ARŞİVİ

<http://www.tbmm.gov.tr/kutuphane>

Meclis kütüphanelerindeki Osmanlıca eserler geçtiğimiz günlerde Arşiv Hizmetleri Başkanlığı'nın sayfasında internet ortamına sunuldu. Binlerce eserin bulunduğu veri tabanına kütüphanenin internet adresindeki Elektronik Kitaplar bölümünden ulaşabilirsiniz.

TÜRKİYE DİYANET VAKFI İSLAM ARAŞTIRMALARI MERKEZİ (İSAM)

<http://ktp.isam.org.tr>

İSAM Kütüphanesinin bünyesinde açılan Osmanlıca Eserler Arşivi iki bölümde araştırmacıların istifadesine sunuldu. "Osmanlıca Makaleler" adını taşıyan veri tabanı, Osmanlıca dergilerde yer alan tarih, edebiyat ve İslâm ilimlerine dair makaleler barındırmakta. Şimdilik 7.230'dan fazla makalenin künyesi ile tam metinlerinin (PDF olarak) yer aldığı veri tabanı devamlı geliştirilerek yeni makaleler ekleniyor. "Osmanlıca Risaleler" bölümü ise tarih, edebiyat ve İslâmî ilimlerle ilgili Osmanlıca risâlelerden oluşuyor. Yine bu bölümdeki -şimdilik- 2.500 civarında risâlenin tam metinlerine (PDF olarak) ulaşılabiliriyor.

INTERNET ARCHIVE

<http://archive.org>

Dünya çapında çeşitli dillerde birçok içeriği bünyesinde barındıran bu arşivde Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi, Ahmed Cevdet Paşa'nın Tarih-i Cevdet'i gibi değişik özelliklerde taranmış Osmanlıca eserler de bulunmakta. Bu arşivde Osmanlıca eserleri bulmak için bu arama kodlarını sitenin arama çubuğuna yazıp arama yapabilirsiniz:

(language:ota OR language:ottoman OR language:tur OR language:Turkish) AND mediatype:texts
(language:tur OR language:"Turkish") AND mediatype:texts
(language:"Turkish") AND mediatype:texts
(language:ota) AND mediatype:texts
(language:ota OR language:"Turkish") AND mediatype:texts

TARİH VE MEDENİYET

<http://tarihvededeniyet.org/e-kutuphane/kitaplar/>

Bir grup tarih meraklısına herhangi bir ticari veya ideolojik kaygı taşımaksızın Ağustos 2009'da tarih temelinde kurulan bu internet sitesi, tarih meraklılarına bilgi, belge, dökmân kaynağı oluşturmaktır, tarih öğrenimine katkıda bulunmak, bilişim teknolojilerini tarih metoduna uyarlama suretiyle yayın hayatına devam ediyor. Sitenin kütüphane bölümünde de internet üzerinden ulaşabileceğiniz ve indirebileceğiniz Osmanlıca eserler bulabilirsiniz.

Yıl: 01 / Sayı: 03
TEMMUZ - EYLÜL 2013
Şa'bân / Zilka'de 1434

osmanlicadergi.com
@osmanlicadergi

SÜEDA
Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Adına İmtiyaz Sahibi
ve Genel Yayın Yönetmeni
METİN UÇAR

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
BEKİR ARSLAN

Danışma Kurulu
AHMED SEMİZ
DOÇ. DR. ÖMER İŞBİLİR
YRD. DOÇ. DR. YUSUF BİLEN
YRD. DOÇ. DR. TURGUT KOÇOĞLU
YRD. DOÇ. DR. HÜSREV AKIN

Yayın Koordinatörü
İBRAHİM MAHİR ÇAKMAK

Hukuk Müşâviri
Av. HAKKI AYGÜN

Tashih
AHMET BEYPAZAR
İBRAHİM KARABOĞA

Grafik Tasarım
ERDEM KÖYΜEN

Kapak Fotoğrafi
M. ÂKIF GÜLER

Teknik Destek
ADEM KILIÇ

Mali Sorumlular
FİKRET TOKSÖZ

Abone Sorumlusu
HÜSREV BİROL ÖZDEMİR

Satış Pazarlama
EMRULLAH ŞAKALAR

Baskı Yeri
FORART Basımevi
0.212 501 82 20

Abonelik
Tel: 0.212 671 51 80
Gsm: 0.530 370 70 10
0.530 148 63 82
www.e-sueda.com

Yönetim Yeri
İkitelli Organize San. Bölgesi Eski Turgut
Özal Cd.
No: 40/1 Kat: 3
Başakşehir/İSTANBUL

FİHRİST

Mülâkât

- Kültür Hazînemizin Farkında mıyız?
[Doç. Dr. Uğur Ünal ile Mülâkât](#)
- Osmanlı Arsivi Yeni Hizmet Binası Açıldı
- mostar köprüsü'nün planı

6

Osmanlıcaya Giriş

- Arapça Kelimelerin İmlası
- Girdim fâil kalibine neler geldi başıma
- Hatt-ı Gubari (Kur'an Nedir? Tarifi Nasıldır?)
- Osmanlıayı neden kolay okuruz?
[Prof. Dr. Mustafa Atasoy](#)

16

Kitabe Okumaları

- Osmanlı Bina Kitabeleri Projesi Veritabanı Kullanıma Açıldı / [Bekir Arslan](#)
- Osmanlı Hat Çeşitleri (Ta'lîk) / [H. Halit Athî](#)
- Ta'lîk Hattı Kitâbe Örnekleri

30

Belge Okumaları

- Ta'lîk Hattı Bir Belge
- Osmanlı'da Belge ve Yazı Çeşitleri (Şukka)
- Bir Şukka örneği: "Antalya Kaymakamına..."
- Belge Çözelim

40

Okuma Metinleri

- Demedim mi?
- Hazret-i Mevlâna'nın Öğütleri
- Hayatın Anlamı Senin Bakışlarında
- Kara Bir Gün
- Biz Seni Uyanık Bilirdik
- Benim oğlum İbrahim Efendi

46

Sosyal Medya

Güllerim Eğlenelim

Bulmaca Çözelim

Sizden Gelenler

4

56

60

62

Editör'den

METİN UÇAR

editor@osmanlicadergi.com @msserdengecti

Osmanlıcanın bütün liselerde seçmeli ders olduğu ve öğrenciler tarafından seçildiği şu günlerde, Ramazan ayını istikbal ederken dergimizin üçüncü sayısını çıkarmaya muvaffak olduk, çok şükür. Diğer taraftan Türkiye genelinde MEB ve Hayrat Vakfı işbirliği ile devam eden Osmanlı Türkçesi kurslarında sertifika alanların sayısının 100 bin rakamına ulaşlığı haberini aldık.

Ulaştığımız başka bir güzel haberde, Başbakanlık Devlet Arşivlerinin, İstanbul Kağıthane ilçesindeki kampüsüne taşınmış olması idi. Bu haberin bizi sevindiren en güzel tarafı ise, yediden yetmişe herkese açık olarak insanların kürsünün kültür ile buluşma mekanı olarak planlanmasıydı.

Öyle ya, nereden geldiğini bilmenen nereye gideceğini bilemez. Kökü olmayan ağaç toprağa tutunamaz. Geçmişini bilmeyen, teraküm eden kültür hazinesinden habersiz yetişen bir nesil ise, kendine güzel bir ideal çizemez.

Devlet Arşivleri kampüsü içehrindeki müze, her vatandaşın muhakkak görmesi gereken bir yer. Tarih derslerinde veya sohbetlerinde zaman zaman duyduğunuz belgelerin asıllarını görmekten gelen şuur ve sevinci ifade etmek mümkün değil.

Yukarıya kaydettiğimiz sevdirci haberlerle ilgili olarak Devlet Arşivleri Genel Müdürü Sayın Uğur Ünal ile görüşmelerde bulunduk. Gelecek perspektifimize projeksiyon tutacak bu güzel ca-

ışmaların arka planları hakkında bilgiler aldık.

Siz sevgili okuyucularımızın dergilarındaki dönüşleri, sosyal medyadan takibinizle beraber gelişen etkileşimler ve bu büyük kültür hareketine takip ve duyarlılık ile destekleriniz, ülkenin hızlı değişen gündemine rağmen çalışmaların şevk ve heyecan ile devam etmesine imkan tanıdı, ekibimize güç verdi.

Ayrıca yine sizden gelen ve sizin el yazınızla Osmanlıca yazılmış yazıları paylaşmak da ayrı bir onur vesilesi oldu. Okumanın ötesinde yazabilenlerin olması, kültür mirasının anahtarına bu manada sahiplik yapabilen bir neslin varlığı bizleri çok sevindirdi.

Busürekte; gerek dergimiz gerekse Osmanlıcanın seçmeli ders olması ve seçilmesi ile ilgili medyanın takibi ve desteği, sivil toplum kuruluşlarının farkındalık sağlama gayretleri, yazarlarımızın konuyu köşelerine taşıdıklarını ve halkımıza teveccühleri de, toplum olarak tarihimize açılan kapının anahtarı hükmünde olan Osmanlıcanın öğrenilme gereği ve gerektiğini bir kez daha görünürlüğünü kıldı.

“Temel Osmanlıayı öğrenmek on beş dakikadır” cümlesiyle yola çıkan Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi, belki hala hafızalarımızda ‘zor’ olarak yerleşen diğer kısımlarının da bizim kafamızdaki zorlukla aynı olmadığını geçtiğimiz ikinci sayısında göstermekle birlikte, bu sayımızda da “Bunu okuyabiliyorsan, bunu da okuyabilirsin” diyerek bir kez daha ispat ediyor.

Bu sayımızda da yine belgelere, şiirlere, yazınlara, röportajlara yer verdik ve hepsini Osmanlıca olarak sizler için hazırladık. Yeni başlayanlar için metinlerin Latin harfleriyle yazılan karşılıklarını vermeyi de ihmal etmedik.

Bu ay Ta’lik yazı ile buluşturuyoruz sizleri. Bundan sonra selatin camilerinin etrafında bulunan mezar taşlarına bakarken, eski bir mezarlık yanından geçerken, cami, çeşme kitabeleriyle karşılaşığınızda -adeta- bir turist değil, ne yazdığını okuyabilen bir vatandaş olacağız dedik.

Belgelerin altına, metin içerisinde geçen kelimelerin manalarını koyduk yer yer. Sadece okuyan değil, aynı zamanda anlayan da olalım istedik.

Tarihi mirasımız üzerinde yapan çok güzel çalışmalar var. Bunları da sayfalarımıza taşıdık. Osmanlıca öğrenmekle nerede ne var bilmek isteyenler için küçük rehberler oluşturduk.

Son olarak sizler için, bilgi ve öğrenme becerimizin artmasına katkı sağlamak düşüncesiyle, ödüllü bir bulmaca hazırladık.

Hulasa-i kelam, bizleri kültür hizmetimize buluşturacak en önemli anahtar olan Osmanlıcanın gerekli duyarlılık çerçevesinde muhatap alınır olması temennisiyle sizleri sayfalar arasında gezinmeye davet ediyoruz.

Unutmayın! Osmanlıca öğrenmek artık çok kolay...

Metin Uçar

آدینه‌ر

بو صایمزر ده دینه بلگه‌له، شعرله،
یازیله، روپورتازلره بیر ویردک و
هیسني عثمانليجه اولاق سزلر ايچون
حاضرلادق. يكى باشلايانلر ايچون متنلرڭ
لاتين حرفلىله يازيلان قارشىقلرىنى
وېرمەي ده اهمال ايتەدك.

بو آى تعليق يازى ايله بولوشديرىورز
سزلىرى. بوندن صوڭره سلاطين
جامعلرينىڭ اطرافنده بولونان مزار
طاشلىرىنه باقاركىن، اسکى بر مزارلىق
ياندىن كچركن، جامع، چشىمە
كتابه‌لريله قارشىلاشدىغىزىدە -عادتا- بر
تورىست دگل، نه يازديغىن اوقوايىلەن بر
وطنداش اولاچغۇز دىدك.

بلگه‌لرڭ آتنە، متن اىچرىسىنە كچن
كلمه‌لرڭ معنالرىنى قويدق يير. سادەجە
اوقويان دگل، عين زماندە آڭلايان ده
اولام اىستەدك.

تارىخى ميراثىندا يايپلان چوق كوزل
چالىشىملەر وار. بونلىرى ده صحيفەلىمىزە
طاشيدق. عثمانليجه أوگرنىكلە نزه ده نه
وار بىلەك اىستەينلر ايچون كوچك رهبرلر
اولوشديرىدق.

صوڭ اولاق سزلر ايچون، بىلگى
و اوگرنە بىرىمىزڭ آرتەسەنە فاتقى
صاغلامق دوشونجەسىلە، اودوللى بى
بولەجە حاضرلادق.

خلاصە كلام، بىلرى كولتۇر خزىنە مىزىلە
بولوشديرىجق ئىڭلىنى آناختار
اولان عثمانليجه نىڭ كركلى دويارلىق
چرچوهىسىنە مخاطب آلىنير اولىسى
تىيىسىلە سزلرى صحيفەلر آراسىنە
كرىنەمە يە دعوت ايدىيورز.

اونوماڭىز! عثمانليجه أوگرنىك آرتىق
چوق قولاي... .

متىن اوچار

پرسپكتيفمىزە پروژكسيون طوتاجق بو
كوزل چالىشىمەلرڭ آرقە پلانلىرى حىننە
بىلگىلر آلدق.

سز سوگىلى اوقويو جىلىمىزڭ درگى
حىننە كى دونوشلىرى، صوسىمال مىدىادن
تعقىيەلرە برابر كىلىشىن اتكىلەشىمەلر و بو
بيوك كولتۇر حر كىتەنە تعقىب و دويورمە
ايلە دىستكلىرىكىز، ئولكەنڭ خىزلى
دگىشىن كوندىمنە رغمًا چالىشىمەلرڭ
شوق و هىجان ايلە دوام ايتەسەنە امكان
طانىدى، اكىيمىزە كوج ويردى.

آيرىجە يىنە سزدىن كلن و سزڭ ئى
يازىيڭلە عثمانليجه يازىلمىش يازىلرى
يائىنلامق ده آيرى بىر اونور و سىلەسى
اولدى. اوقومەنڭ أوتەسەنە يازابىلەنلرڭ
اولىسى، كولتۇر ميراثىڭ آناختارىنى
بو معناوه صاحبلىك يايپابىلەن بىر نىڭ
وارلغى بىلرى چوق سويندىرىدى.

بو سورچىدە: كرك درگىمىز كركسە
عثمانليجه نىڭ سچەمەلى درس اولىسى و
سچىلىمىسى ايلە ايلگىلىي مد يانڭ تعقىبى و
دستىگى، سىيويل طوپلۇم قورولۇشلىرىنىڭ
فرقىنەدق صاغلامە غيرتلىرى، يازارلىمىزڭ
قۇنۇي كوشەلرىنىڭ طاشىمەلرلى و خلقىمىزڭ
توجّھلىرى ده، طوپلۇم اولاق تارىخىمە
آچىلان قاپىنىڭ آناختارى حكمىندە
اولان عثمانليجه نىڭ أوگرنىلىمە كرگى و
ايستىگى بىر كىز داها كورونور قىلىدى.

”تمىل عثمانليجه يى أوگرنىك اون بش
دقىقەدر“ جىملەسىلە يولە چىقان
عثمانليجه اگىتىم و كولتۇر درگىسى،
بلكە حالا حافظەلىرىزىدە ”زور“ اولاق
يىرلىشىن دىيگر قىسىملىرىنىڭ دە بىزم قفامىزدە كى
زورلقلە عين اولمادىغىنى كچدىگىمىز
ايكنىجى صايىسىنە كوستەمكە بىرلەكىدە،
بو صایمزر ده ”بۇنى اوقوايابىلىيورسەڭ،
بۇنى ده اوقوايابىلىرىسەڭ“ دىيەرك بىر كىز
داها اثبات ايدىيور.

عثمانليجه نىڭ بتون لىسىلەردە سچەمەلى
درس اولدىغى و اوگرنىخىلە طرفىدىن
سچىلىدىگى شو كونلەردە، رمضان آينى
استقبال ايدرەن درگىمىزڭ أوچنچى
صايىسىنى چىقارماھە موقق اولدق، چوق
شىركەن. دىيگر طرفىدىن تر كىيە كىنلەندە ملى اگىتىم
باقانلغى و خيرات وقفى ايش بىرلەكى ايلە
دوام ايدىن عثمانلى تر كىجه سى قورسلەندە
سرتىفيقە آلانلرڭ صايىسىنىڭ ۱۰۰ بىڭ
رقمەنە اولاشىدېغى خېرىنى آلدق.

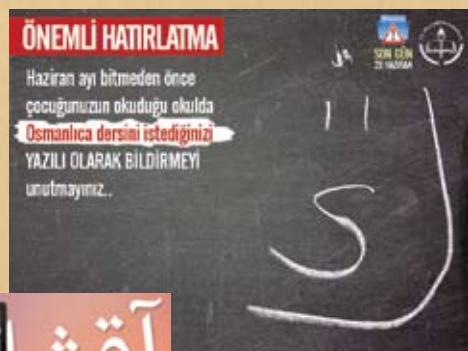
اولاشىدېغىز باشقە بىر كوزل خبر ده، باش
باقانلىق دولت آرشىولرىنىڭ، استانبول
كاغدەخانە ايلچەسىنە كى قامپۇسە
طاشىنىش اولىسى ايدى. بو خېرىڭ بىزى
سويندىرىن ئىڭ كوزل طرفى ايسە، يىدىن
يتىمەھەر كىسە آچىق اولاچ انسانلىرىنىڭ
كولتۇرى ايلە بولوشە مکانى اولاچ
پلانلەنىسىدى.

أولە يى، نزە دن كىلىگىنى بىلەمەين نزە يە
كىيدە جىڭى بىلەمەز. كوكى اولاييان آغاچ
طوبراغە طوتۇناماز. كچىمىنى بىلەمەين،
تراكم ايدىن كولتۇر خزىنەسەنەن خېرىسىز
يتىشىن بىر نىسل ايسە، كىندىنە كوزل بىز
ايده آل چىزەمەز.

دولت آرشىولرى قامپۇسى اىچرىسىنە كى
موزە، هر وطنداشىڭ محقق كورمسى
كرىن بىر يىر. تاريخ درسلەندە ويا
صحبىتلەندە زمان زمان دويدىيغىز
بلگەلرڭ اصللىرىنى كورمكىن كلن شەعور
و سوينجى افادە ايتەمك مىكىن دگل.

يوقارى يە قىد ايتىدىگىز سويندىرىيچى
خېرىلەلە ايلگىلىي اولاچ دولت آرشىولرى
كىنلە مدیرىي صايىن اوغور أونال
ايلە كوروشەلەردە بولۇندق. كله جاك

Sosyal Medya Faaliyetlerimiz

DUYURU VE HABERLER

► Dergimizle veya Osmanlica ile ilgili önemli gelişmeleri sosyal medya sayfalarımızda gecikmeden bulabilir, takip edebilirsiniz. Ve sizler de paylaşmak istediklerinizi gönderebilir, katkıda bulunabilirsiniz.

Sosyal Medya sayfalarımızda: [osmanlicadergi.com](https://www.osmanlicadergi.com)

CÜMLE ALIŞTIRMALARI

► Bir kaç satırdan oluşan cümleleri çalıştığımız bu alıştırmamızda sizlere metin sunuyoruz. Bir süre takipçilerimiz bu metinleri kendi aralarında çözmeye çalışıyorlar. Daha sonra metni günümüz Türkçesiyle biz yayıyoruz. Bu şekilde cümle çalışmalarınız devam etmiş oluyor...

FOTO-KELIME

► Başlangıç seviyesindeki kullanıcılarımız için tek bakışta okuyabilecekleri fotoğraflı kelime çalışmalarını... Bu görsellerde kelimelerin günümüz Türkçesiyle yazılışları da görselin üzerinde bulunmaktadır..

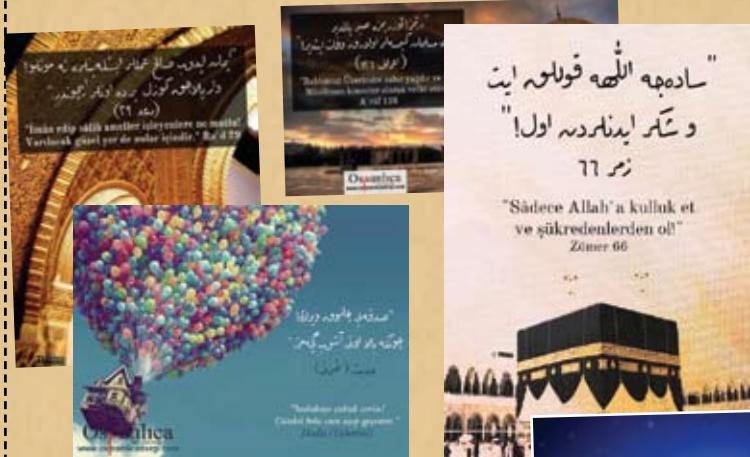
ATASÖZLERİ

► Önceki sayılarımızda yayınladığımız veya farklı kaynaklardan derlediğimiz atasözlerimiz sayfalarımızda yayınlanmaktadır..

OKUMA METİNLERİ

آتا سوزلري

دوست كوتوكونده بللى اولور.

ÂYETLER, HADİSLER, GÜZEL SÖZLER, TEBRİKLER.

► Tabii ki tamamı Osmanlica! Grafik tasarımcılarımız tarafından özenle hazırlanan bu görsellerimiz size hem Osmanlica'yı hem güzel fikirleri hatırlatacak...

DUÂ KÖŞESİ

KELİME ALIŞTIRMALARI

► Çoktan seçmeli alıştırmalarımızda özellikle karıştırma ihtimali bulunan kelimeleri seçip 10 dakikalık tek soruluk testler yapıyoruz..

Sosyal Medya
sayfalarımızdır:

@osmanlicadergi
@osmanlicadergi

OSMANLICA
KELİME
ALIŞTIRMALARI

osmanlicadergi.com
Osmanlica

*Yeni haberler, duyurular, çalışmalar, kampanyalar için
bizi takip etmemi unutmayın:*

[f/osmanlicadergi](https://www.osmanlicadergi.com)

[t/osmanlicadergi](https://www.osmanlicadergi.com)

Kültür Hazînemizin Farkında Mıyz?

كولتور خزینه مزلاڭ فرقىنده مىيىز؟

MÜLÂKÂT: YAVUZ YEKELER yavrisaade04@gmail.com

عثمانلى دولتى بىرىكىن بلگە يە "خزىنە اوراق" دىعش و ويردىگى قىمىتى بويله افادە ايتىمىشدى. بىز دە دولت آرشىولرى گىل مديرى دوچنت دوقۇرۇ اوغۇر ئونال بىگى زىارت ايتىدك. مراق ايدىكلىرىمىزى صوردق. بوجۇن طوروم نەدر؟

(1) خواجم، دولت آرشىولرى ايله علاقەلى سؤاللىرىزە كچىمن
اوڭىچە قىصە جە سزى طانىيا بىليرمى يىز؟

١٩٧٥ آنقرە طوغوملى يىم. ١٩٩٨ سنه سىنده غازى أونىورسىتەسى تارىخ اوگرتىنلىگى بولۇمندىن ماذۇن اولدم. ايرتەسى سنه باشلايان آقادەميك قارىيرىمە ٢٠١٠ يىلندن اعتباراً دوچنت اولارق دوام ايتىم. آقادەميك حىاتىم ياقين چاغ تارىخى چالىشىمەلرى و أوزللكلە اگىتىم تارىخى مركزىنده دوام ايتىمىشدر. بو سورە ظرفىنده ٨ كتاب تأليف ايتىم. آيرىجە اولوسال و اولوسلىر آراسى درگىلرده ٢٥^ھ ياقين چالىشىمەم يايىنلاندى. ٢٠١٢ يىلى باشنىدە دولت آرشىولرى گىل مديرىلگى وظيفە سنه تعىين ايدىلدم و حالاً بو كوروه دوام ايتىمكده يىم.

Osmanlı Devleti biriken belgeye "Hazine-i Evrak" demiş ve verdiği kiymeti böyle ifade etmişti. Biz de Devlet Arşivleri Genel Müdürü Doç. Dr. Uğur Ünal Bey'i ziyaret ettik. Merak ettiklerimizi sorduk. Bugün durum nedir?

(1) Hocam, Devlet Arşivleri ile alâkâlı suallerimize geçmeden önce kısaca sizizi tanıyalabilir miyiz?

1975 Ankara doğumluyum. 1998 senesinde Gazi Üniversitesi Tarih Öğretmenliği bölümünden mezun oldum. Ertesi sene başlayan akademik kariyerime 2010 yılından itibaren Doçent olarak devam ettim. Akademik hayatım Yakınçağ Tarihi Çalışmaları ve özellikle Eğitim Tarihi merkezinde devam etmiştir. Bu süre zarfında 8 kitap telif ettim. Ayrıca ulusal ve uluslararası dergilerde 25'ye yakın çalışmam yayınlandı. 2012 yılı başında Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü vazifesine tayin edildim ve halen bu görevde devam etmekteyim.

(2) Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü görevini nasıl tanımlarsınız, sizde oluşturduğu manayı bizimle paylaşabilir misiniz?

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü görevden öte, bir sorumluluk

(۲) دولت آرشیولری کنل مدیرلگى كوروينى ناصل طانيملرسىڭز، سزده اولوشىدىيغى معناي بىزملە پايلاشابىلىرىمىسىڭز؟

دولت آرشیولری کنل مدیرلگى كورودن اوتە، بىر صوروملىق بىلينجنه ويا بىر دىيگر افادە ايلە مسئولىت شعورىنە صاحب اولە يى كركىدىريپور. اجدادىيڭىز ميراثنى محافظە و استفادە بىه صونە كې آغير بىر يو كوملىكى وار. آيرىجە بىر قورومڭى دىگل، عثمانلى و جمهورىت دوغىرنىدە اولوشمىش نە دەسىھ بىتون قوروملرڭى اوراقنى محافظە ايدن بىر يايپىنىڭ صوروملىغىنى طاشىيورسىڭز.

(۳) آرشىوجىلەك ترکىيەدە نە طورومدە ؟ عثمانلىنىڭ كوسىرىدىيگى اهتمام عىنى دواام ايدىيورمۇ ؟

عثمانلى دولتى آرشىوجىلەك بىيوك اونم ويرمىشدەر. آرشىوه خزىنە اوراق اسەنى ويرەرك بىو اسەلمە بىر نظارت دخى تأسىس ايتىمىشدەر. بىو مؤسسىس اوڭىچە سىنە و صوڭىرە سىنە، توم بلگەلرینى بىيوك بىر اعتنى ايلە محافظە ايتىمىشدەر. آنچىق ترکىيە جمهورىتىنە كلىندييگىنە بىو بىر دونم اىچون كسىنتى يە اوغرامىشدەر. مرحوم جمهور باشقانىمۇز طورغۇد أوزال بىو آلاندە بىيوك آتىلىملى كرچكلىشىدىرىدى. ۱۹۸۸ دە آنقرە دە، بىو اىچرىسىنە بولۇندىيغمىز آرشىو تأسىسى آچىلدى. بىو يىيل ايسە صايىن باش باقانىز رجب طىب ارطوغان استانبولدە كى عثمانلى آرشىو

bilincine veya bir diğer ifade ile mes'üliyet şu'üruna sahip olmayı gerektiriyor. Ecdâdınızın mirasını muhafaza ve istifadeye sunma gibi ağır bir yükümlülüğü var. Ayrıca bir kurumun değil, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde oluşmuş neredeyse bütün kurumların evrakını muhafaza eden bir yapının sorumluluğunu taşıyorsunuz.

(3) Arşivcilik Türkiye'de ne durumda? Osmanlı'nın gösterdiği ihtimam aynen devam ediyor mu?

Osmanlı Devleti arşivciliğe büyük önem vermiştür. Arşiv'e Hazîne-i Evrak ismini vererek bu isimle bir nezâret dahi tesis etmiştir. Bu müessese öncesinde ve sonrasında, tüm belgelerini büyük bir itina ile muhafaza etmiştir. Ancak Türkiye Cumhuriyeti'ne gelindiğinde bu bir dönem için kesintiye uğramıştır. Merhum Cumhurbaşkanımız Turgut Özal bu alanda büyük atılımlar gerçekleştirdi. 1988'de Ankara'da, bu içerisinde bulunduğu arşiv tesisi açıldı. Bu yıl ise Sayın Başbakanımız Recep Tayyip Erdoğan İstanbul'daki Osmanlı Arşiv Sitesi'nin açılışını gerçekleştirdi. Böylece hem Cumhuriyet Dönemi hem de Osmanlı Dönemi arşiv belgeleri daha güvenli mekanlarda muhafaza edilmiş oldu.

(4) Bahsettiğiniz gibi Osmanlı Arşivleri için yeni bir tesisin açılışı yapıldı. Hayırlı olsun. Bu hususta basında birçok yazılar çıktı ve değerlendirilmeler oldu. Yeni tesisle ilgili endişe duyulacak herhangi bir husus var mı? Bu konuda-

سیته سنگ آچیلیشنی کرچکلشیدیردی. بویله جه هم جمهوریت دونگی هم ده عثمانلی دونگی آرشیو بلگه لری دaha کوونلی مکانلرده محافظه ایدیلمسی اولدی.

(٤) بحث ایتدیگنگز کی عثمانلی آرشیولری ایچون يڭى بر تأسیسلە آچیلیشى ياپىلدى. خىرى اولسون. بو خصوصىدە باصىنده بىرچوق يازىلر چىقىدى و دىگەرنىدىمەلر اولدۇ. يڭى تأسیسلە ايلگىلى اندىشە دو يولاجق ھەنگى بى خصوص وارمى؟ بو قونودە كى ترددىلەك كىدرىلەمىسى ایچون نە سوپەلەمك اىستەسەن ؟

بو كونە قدر عثمانلی آرشیو بلگه لری، عثمانلی دونگى تعبيرى ايلە خزىنە اوراق، برقاچ مکانىدە طاغىنېق حالدە بولۇنۇيوردى. ١٦٧ يىلىدە چوق فرقلى يىرلەدە، استانبول ايل اوزل ادارە بناسى، پرتونىال يىسەسى، ولايت باعچەسى سليمانىيە، ايکى تىلى، جان قورتaran، بايزىد، سلطان احمد دپو و بنالرى كىي يىرلەدە اولومىز شرطىلەدە بىڭ بىر زور لقلە خدمت ويرمىشدىر. آرتىق بو بلگەلر بو تأسىس ايلە آرشیو ايش و اىشلەملىينە اويعون ياپىلەمىش بى تأسىسە قاۋوشىش اولدۇ. انشات صىرىھىنە دە، اولا بىلە جك ريسكلەر، يانغىن، سىل، دېرم كىي طبىعى آفتىلەڭ تمامى، ايلگىلى قورۇملىڭ راپورلىرى طوغريتىسىنە كىرك طوپلى

ki tereddütlerin giderilmesi için ne söylemek istersiniz?

Bugüne kadar Osmanlı Arşiv Belgeleri, Osmanlı dönemi tabiri ile Hazîne-i Evrak, birkaç mekanda dağınık halde bulunuyordu. 167 yıldır da çok farklı yerlerde, İstanbul İl Özel İdare Binası, Pertevniyal Lisesi, Vilayet Bahçesi Süleymaniye, İkitelli, Cankurtaran, Beyazıt, Sultanahmet depo ve binaları gibi yerlerde olumsuz şartlarda bin bir zorlukla hizmet vermiştir. Artık bu belgeler bu tesis ile arşiv iş ve işlemlerine uygun yapılmış bir tesise kavuşmuş oldu. İnşaat sırasında da, olabilecek riskler, yangın, sel, deprem gibi tabii afetlerin tamamı, ilgili kurumların raporları doğrultusunda gerek Toplu Konut İdaresi gerekse yüklenici firma tarafından göz önünde bulunduruldu. Dolayısıyla belgelerin geçmişte bulunduğu mekanlar düşünündüğünde şu an oldukça güvenli bir mekana taşınmış oldu.

(5) Devlet Arşivleri’nde araşturma yapmak isteyenlerin ne yapması gerekiyor? Araşturma için hangi şartlar var? Devlet Arşivleri’ne gelen araştırmacı profili hakkında bilgi verebilir misiniz?

Arşivlerimizde araştırma yapmak isteyenlerin Ankara ve İstanbul'da bulunan araştırma salonlarımıza müracaat etmesi yeterlidir. Okuma yazma bilen her Türkiye Cumhuriyeti vatandaşının arşivlerimizde araştırma yapabilmesi gereklidir. Kimliği ile gelen herkes önce üye olur ve çoğulukla 10 dakika içerisinde araştırmamasına başlayabilir. Gelen kişi TC vatandaşlığı değil ise Genel Müdürlüğü

قونوت اداره‌سی کرکسه یوکله‌نیجی فیرمه طرفندن کوز اوڭنده بولوندیرىلدى. طولايسىلە بلگەلرڭى كچىشىدە بولوندۇغى مکانلر دوشۇنولدىگىنده شو آن اولدقىجه كۈونلى بر مکانه طاشىنىمىش اولدى.

(۵) دولت آرشیولرنده آراشديرمه ياپمق ايستهينلرگ نه ياپمسى كركيسيور؟ آراشديرمه ايچون هانگى شرطلى وار؟ دولت آرشيولرينە كلن آراشديرمه جى پروفيلى حقىنە بىلگى ويره بىلير ميسكىز؟

آرشیولریمزدہ آراشیدیرمہ یا پمچ ایستہ ینلرک آنفرہ و استانبولدہ بولونان آراشیدیرمہ صالحونلریمزہ مراجعت ایتمہ سی یترلیدر۔ او قومہ یاز مہ بیلن هر ترکیہ جمهوریتی وطنداشی آرشیولریمزدہ آراشیدیرمہ یا پایاپیلیر۔ کیملگی ایله کلن هر کس او گجھه او یہ اولور و چوغون نقلہ ۱۰ دقیقہ ایچریسندہ آراشیدیرمہ سنہ باشلا یاپیلیر۔ کلن کیشی تورکیہ جمهوریتی وطنداشی دگل ایسہ کنل مدیر لگمزہ پا صاپورتی ایله مراجعت ایدر ک همن آراشیدیرمہ یہ باشلا یاپیلیر۔ آیریجھہ هر کس آراشیدیرمہ صالحونلریمزہ کلمدن ده www.devletarsivleri.gov.tr اینترنت آدرسمزدن قنالوغ طرامہ سے یا پایاپیلیر۔

g  m  ze pasaportu ile müracaat ederek hemen araştırmaya ba  layabilir. A  r  ca herkes ara  t  rm   salonlar  m  za gelmeden de www.devletarsivleri.gov.tr internet adresimizden katalog tara  mas   yapabilir.

2012 yılında gelen tüm araştırmacıların 3034'ü lise üstü, yani ön lisans, lisans veya lisans üstü eğitim görmüş kişiler. Arşivlerimize, özellikle tarihle ilgilenen akademik camianın ilgisi oldukça fazla. Bununla yalnızca üniversitelerin Tarih bölümlerini kastetmiyoruz tabii. Onlar için olmazsa olmaz bir mekan zaten arşivlerimiz. Ancak farklı bölümlerden mezun olan kişiler de araştırmacı olarak arşivlerimizden istifade ediyor. İktisat bölümünde okumuş ve İktisat Tarihi çalışmak isteyenler için de, Siyaset Bilimi okumuş ve Siyâsi Tarih çalışan biri için de, tarihle alâkâlı diğer branşlar için de arşivlerimiz, bir laboratuar gibi sürekli bir çalışma ortamı. Tarihçi-yazar diyebileceğimiz kimseler, edebiyatçılar, gazeteciler gibi farklı araştırmacı grupları da var. Bunun dışında özel ilgi olarak arşivlerimizde araştırma yapanlar da var tabii.

(6) Devlet Arşivleri'ne gelen araştırmacıları ülke ve yaş esas alarak sınıflandırma yapacak olursak ortaya nasıl bir tablo çıkarıyor?

2012 yılı için Osmanlı ve Cumhuriyet Arşivlerimizi ziyaret eden toplam araştırmacı sayıımız 4061, bunların 660'ını yabancı ülke vatandaşları oluşturmuştur. Tabii bunlar arasında senede bir kez uğrayanlar olduğu gibi, aylarca arşivimizden çıkmayanlar da

(٦) دولت آرشیولرینه کلن آراشديرمه جيلرى ئولكە و ياش اساس آلارق صنفلاندیرمه ياپاچق اوپورسەق اورته يه ناصل بى طابلو چىقيبور؟

٢٠١٢ يىلى ايچون عثمانلى و جمهورىت آرشىوليمىز زيارت ايدن طوپلام آراشديرمه جى صايىم ٤٠٦١، بونلرڭ ٦٦٠^{نى} ييانجى ئولكە و طنداشلىرى اوپوشىدىرىمىشىدۇر. طبىعى بونلر آراسىندە سنه دە بىر كىز اوغرایانلار اولدىغى كې، آيلرجه آرشىوليمىزدىن چىقىمايانلار دە وار. ١٨ اوستى هەر ياش غروبىندن آراشديرمه جىمىز وار. ٢٠ ياشىندە كى دە كلىيور، ٧٠ ياشىندە كى و طنداشمىز دە كلوب استفادەه ايدە بىلىيور.

(٧) آراشديرمه جيلرىڭ اگىتىم طورومى ناصل؟ سزجه انسانلىڭ بورا يە اولان ايلگىسىنىڭ و مراقنىڭ آرتىرىيلىمسى ايچون نەلر ياپىلملى؟

بىجىت ايتىدىگىمز كې آراشديرمه جيلرىمىز كىنللىكله لىسە اوستى اگىتىمە صاحب. آنجق كوفىزدە مختلف لىسەلرده اوقويان اوگرنجىلىرىمىز دە آرشىوليمىزى زيارت ايدىيورلر. استانبولدە كى يىڭى آرشىو بنامىزڭ آچىلىشى ايله بىرلەتكە بو زيارتلەر ايووه قازاندى. بىز دە، صايىن باش باقاڭىزڭ آچىلىشىدە بىزه ويردىگى تعلیماتى كرگى بو اوگرنجىلىرىزە اورنڭ بلگەلردىن فوتوقوپىلر صونۇيورز.

ايلگى و مراقنىڭ آرتىرىيلىمسى ايچون اوڭىجه لىكىلە ئولكە مزدە كى تارىخ اگىتىمى يىڭى بر باقىش آچىسى ايله الله آلينابىلىر. بونڭ يانندە أونملى بىر دىگر خصوص، عثمانلى ترکجه سى اگىتىمنىڭ يايغىنلاشدیرىلەمە سى بورا يە اولان ايلگى يى دە آرتىراجىقدەر.

(٨) عثمانلىنىڭ اوراق خزىنەسى سادەجە ترکىيە ايله صىنيرلى دگل، بورت طىشىنده پاك چوق يىرده دىگىشىك و سىلەلرلە اوراقلىر بولۇنقدەدەر. دولت آرشىولرى اوپارق بورالرلە تىاسىدە بولۇنۇلۇيور ويا بورالردا كى اوراقلىر حقىنەدە هەنگى بىر چالىشىمە ياپىلىيورمۇ؟

طبىعى كىچىمىشىدە عثمانلى جغرافىيەسى ايچرىسىندە بولۇنوب دە بوجۇن مستقل دولت اولان ٤٠ جوارنە ئولكە وار. بى ئولكەلرده ايسە مىليونلىرى بولان عثمانلىجە بلگەنڭ موجود اولدىغى بىلىيورز. بى بلگەلر دە كولتۇرل ميراثىڭ بىر پارچە سى اوپارق بىزلىرى ياقىنندىن ايلگىلىنىدىرىيور. بىز المزدە كى بلگەلر دە بى ئولكەلرى ياقىنندىن ايلگىلىنىدىرىيە بىلىيور. بى بلگە آلىش ويرىشلىرىنى قولايلاشىرىمىق ايچون شىمىدى يە قدر ٣٩ ئولكە

var. 18 üstü her yaş grubundan araştırmacımız var. 20 yaşındaki de geliyor, 70 yaşındaki vatandaşımız da gelip istifade edebiliyor.

(7) Araştırmacıların eğitim durumu nasıl? Sizce insanların buraya olan ilgisinin ve merakının artırılması için neler yapılmalı?

Bahsettiğimiz gibi araştırmacılarımız genellikle lise üstü eğitime sahip. Ancak günümüzde muhtelif liselerde okuyan öğrencilerimizde arşivimizi ziyaret ediyorlar. İstanbul'daki yeni arşiv binamızın açılışı ile birlikte bu ziyaretler ivme kazandı. Biz de, Sayın Başbakanımızın açılısta bize verdiği talimatı gereği bu öğrencilerimize örnek belgelerden fotokopiler sunuyoruz.

İlgi ve merakın artırılması için öncelikle ülkemizdeki tarih eğitimi yeni bir bakış açısı ile ele alınabilir. Bunun yanında önemli bir diğer husus, Osmanlı Türkçesi eğitiminin yaygınlaştırılması buraya olan ilgiyi de artıracaktır.

(8) Osmanlı'nın evrak hazine-si sadece Türkiye ile sınırlı değil, yurt dışında pek çok yerde değişik vesilelerle evraklar bulunmaktadır. Devlet Arşivleri olarak buralarla temasta bulunuluyor veya buralardaki evraklar hakkında herhangi bir çalışma yapılıyor mu?

Tabii geçmişte Osmanlı Coğrafyası içerisinde bulunup da bugün müstakil devlet olan 40 civarında ülke var. Bu ülkelerde ise milyonları bulan Osmanlıca belgenin mevcut olduğunu biliyoruz. Bu belgeler de kültürel mirasımızın bir parçası olarak

ایله آرشیولر آراسى ايش برلگى پرو طوقولى امضالادق. بو پرو طوقوللر و سىلەسى ايله اوئنلرده بولۇنان عثمانلىيجه بلگەلرڭ بىر قوپىھەلىرىنى تأمین ايدىيورز و ايدەجىڭز. طبىعى اوئنلرڭ دە كندى تارىخلىرى آچىسىندن احتىاج دويىدقلرى بلگەلرڭ قوپىھەلىرىنى اوئنلرە صاغلىيورز.

(٩) عثمانلى ترکجهسى ايله يايىنلانمىش كتاب و سورەلى يايىنلرڭ يانى صىرە خزىنە اوراقلۇ دە قاپىلرىنى آچاچق آناختار اولان عثمانلى ترکجهسى سودىرماك و اوگىرمىك غايىھىسىلە يايىنلانان درگىمۇز و تعقىيە جىلىمىز اىچون نەلر سوپىلەمك اىسترسىڭ ؟

آرشىويمىزدە يير آلان بلگەلر بزم بلگەلرىمىز، كندى كولتوريمىزڭ أورۇنلرى. طولايسىلە توم وطنداشلىرىمىزڭ بونلىرى اوقوياپىلىمسى كر كىر. بونلىرى اوقومەنڭ آناختارى ايسە دىگىنديگىڭز كې عثمانلى ترکجهسى. بو نەدلە كندى كچىشمىزى كندى كولتوريمىزى بىرنجى ال قايناقىلردىن اوگرنە بىلەمك اىچون عثمانلى ترکجهسى هەركىشك اوگىرمىسى كر كىر. طرفىزىجە حاضرلانان يايىنلرڭ بىر قىسىنى اينجەلەمە امكани بولىدەم. عثمانلىيجه درگىنڭ ايلك ايکى صايىسىنى دە آيرىجە اينجەلەدم. چالىشىمەلىرىڭىزى اولدقەجە فائىدەلى بولۇبور و سزلىڭ بو قونودە كۆستردىيگى غىرتىلىرى تقدىرلە قارشىلىيورم.

**(١٠) ملاقات تكلىفمىزى قىرمايوب بىزلە زمان آيرىدىغىڭز اىچون تشىڭ
ايدىز.**

bizleri yakından ilgilendiriyor. Bizim elimizdeki belgeler de bu ülkeleri yakından ilgilendirebiliyor. Bu belge alış verişlerini kolaylaştırmak için şimdiye kadar 39 ülke ile Arşivler Arası İşbirliği Protokolü imzaladık. Bu protokoller vesilesi ile onlarda bulunan Osmanlıca belgelerin birer kopyalarını temin ediyoruz ve edeceğiz. Tabii onların da kendi tarihleri açısından ihtiyaç duydukları belgelerin kopyalarını onlara saglıyoruz.

(9) Osmanlı Türkçesi ile yayınlanmış kitap ve süreli yayınların yanı sıra Hazîne-i Evrâk'ında kapılarını açacak anahtar olan Osmanlı Türkçesi'ni sevdirmek ve öğretmek gayesiyle yayınlanan dergimiz ve takipçilerimiz için neler söylemek istersiniz?

Arşivimizde yer alan belgeler bizim belgelerimiz, kendi kültürümüzün ürünleridir. Dolayısıyla tüm vatandaşlarımızın bunları okuyabilmesi gereklidir. Bunları okumanın anahtarı ise değiindiğiniz gibi Osmanlı Türkçesi. Bu nedenle kendi geçmişimizi kendi kültürümüzü birinci el kaynaklarından öğrenebilmek için Osmanlı Türkçesi'ni herkesin öğrenmesi gereklidir. Tarafınızca hazırlanan yayınların bir kısmını inceleme imkanı bulduk. Osmanlıca Dergi'nin ilk iki sayısını da ayrıca inceledim. Çalışmalarınızı oldukça faydalı buluyorum ve sizlerin bu konuda gösterdiği gayretleri takdirle karşılıyorum.

(10) Mülâkât teklifimizi kırmayıp bizlere zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Osmanlı Arşivi Yeni Hizmet Binası Açıldı

عثمانلی آرشیوی يڭى خدمت بناسى آچىلدى

METİN UÇAR editor@osmanlicadergi.com

(۱) استانبول کاغذخانه‌ده کی دولت آرشیولری گل مدیرلگى عثمانلى آرشيوى يڭى خدمت بناسى، ۲ حزيراندە آچىلدى. کاغذخانه، جندره درسندە ۱۲ آيرى خدمت بناسى، ۴ عدد آرشيو دپسى ايله برلکده ۴۲ بىڭ قىالى، ۱۲۲ بىڭ متره قاره آلانه صاحب. ۱۸۴۶ يىلندە عثمانلى تارىخنىڭ ايلك قورو مسال آرشيو بناسى انشا ايدىلە كدن ۱۶۷ يىل صوڭره ايكنجى كىز کاغذخانه‌ده قورو لان آرشيو بناسى آچىليشنه باشباقان رجب طىپ ارطوغان ده قاتىلدى. قونوشمه سندە، "بزم ايچون چاناق قلعە نه ايسە، شو آنده بو عثمانلى آرشيولرنده ياتان درينلە، اونڭ چوق داها اوته سندە بر زنگىنلىكدر. بزم نىجه بلگە مز او قۇندى، نىجه بلگە مز ده تصنیف ايدىلە مىدى. عثمانلى گى بىوك بر دولتڭ تارىخى، بلگەلر يولىلە بىليمىڭ، انسانلغۇ خدمتنە صونولامدى. بزم شاه طمارىز كسىلدى. بو گنجىلەك، عجا عثمانلى آرشيولرىنە گىردىگى

(1) İstanbul Kâğıthane'deki Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Yeni Hizmet Binası, 2 Haziran'da açıldı. Kâğıthane, Cendere Deresi'nde 12 ayrı hizmet binası, 4 adet arşiv deposu ile birlikte 42 bin kapalı, 122 bin metrekare alana sahip. 1846 yılında Osmanlı tarihinin ilk kurumsal arşiv binası inşa edildikten 167 yıl sonra ikinci kez Kâğıthane'de kurulan arşiv binasının açılışına Başbakan Recep Tayyip Erdoğan da katıldı. Konuşmasında, "Bizim için Çanakkale ne ise, şu anda bu Osmanlı Arşivleri'nde yatan derinlik, onun çok daha ötesinde bir zenginliktir. Bizim nice belgemiz okunmadı, nice belgemiz

زمان، اوراده کى بلگەلرى اوقويا بىلىيورمۇ؟ توم بو زنگىنىڭ غائىب اولدى، گىتىدى. بىزى، قوپاردىلر، تارىخمىزدىن قوپاردىلر. ”افادەلرىنى قوللاندى.

(۲) بو وسیله ايله عثمانىيجه اگىتىم و كولتور درگىسى اولارق بز ده بو مرکزى زيارت ايدوب، طانىتىم خدمتلىرى قوئوردىناتورى جواد اكىجي بىگدن بنا و آرشيولر حقىنده بىلگىلر آلدق. آلاندە، قونغره مرکزى، انسىتو، صوسىال تأسىيسلىر، مودرن چالىشىمە اور تاملىرى، دپولراث يانى صىرە آرшиيو مالزەمە سنث بر قىمنىڭ سرگىلەنمە سەنە يوڭلىك موزە غالىسى اولوشدىرولىش. اكىجي، بو موزە ايله يىللەرن بىرى چوق اىستەنيلەمە سەنە رغماً مکان يېرسىزلىگى سبىيلە گرچىلەشدىريلەمەين اوېژە و بلگەلراث اصللىرىنىڭ سرگىلەنمە سنث آنچىق بورادە مىكن اولدىيغىنى بلېرتىدى.

(۳) آرшиيو موزە سندە توم زيارتچىلر، عثمانلى تارىخىنىڭ سىاسى و صوسىال آچىدىن دونوم نقطەلرینىڭ بلگەلرىنى ياقىندىن اينجەلەمە فرصتى بولابىيلرلر. فاتح سلطان محمدىڭ بوسنە فرمانى، اسپانىيە و پورتكىزدىن قوغولارق عثمانلى دولتتە صىغىننان موسوىلراث قىدلەرى، قانونى سلطان سليمانىڭ ال يازىسى، روان عدالتىنامەسى، سلطان اوچنجى مىرادىڭ انگلترە يە ياردىم اىچۈن طونانەنڭ گوندرىلە جىڭى بىلدىرىن مكتوبى، مولدۇويەدە (بوغدان) بولۇنان خristian دىن آدملىرىنىڭ عبادتلىرىنى سربىستىجە ياپا بىلەلرە حىنە حكم، نقش

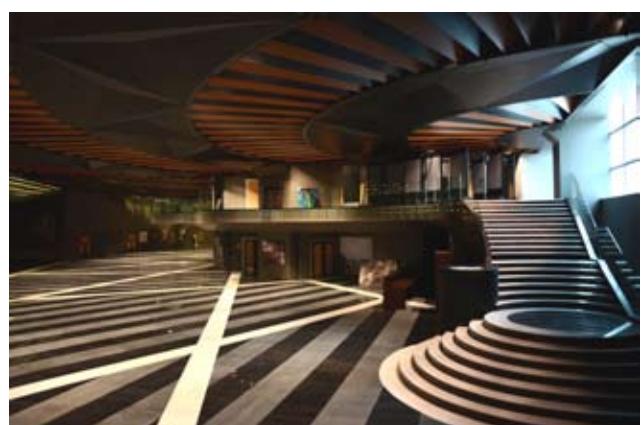
de tasnif edilemedi. Osmanlı gibi büyük bir devletin tarihi, belgeler yoluyla bilimin, insanlığın hizmetine sunulamadı. Bizim şah damarımız kesildi. Bu gençlik, acaba Osmanlı Arşivleri'ne girdiği zaman, oradaki belgeleri okuyabiliyor mu? Tüm bu zenginlik kayboldu, gitti. Bizi, kopardılar, tarihimize kopardılar.” ifadele-rini kullandı.

(2) Bu vesile ile Osmanlıca Eğitim ve Kültür Dergisi olarak biz de bu merkezi ziyaret edip, Tanıtım Hizmetleri Koordinatörü Cevat Ekici Bey'den bina ve arşivler hakkında bilgiler aldık. Alanda, kongre merkezi, enstitü, sosyal tesisler, modern çalışma ortamları, depoların yanı sıra arşiv malzemesinin bir kısmının sergilelenmesine yönelik müze galerisi oluşturulmuş. Ekici, bu müze ile yillardan beri çok istenilmesine rağmen mekân yetersizliği sebebiyle gerçekleştirilemeyen obje ve belgelerin asıllarının sergilenmesinin ancak burada mümkün olduğunu belirtti.

(3) Arşiv müzesinde tüm ziyaretçiler, Osmanlı Tarihi'nin siyasi ve sosyal açıdan dönüm noktalarının belgelerini yakından inceleme fırsatı bulabilirler. Fatih Sultan Mehmed'in Bosna fermanı, İspanya ve Portekiz'den kovularak Osmanlı Devleti'ne sığınan Muvsevilerin kayıtları, Kanuni Sultan Süleyman'ın el yazısı, Revan Adaletnamesi, Sultan III. Murad'ın İngiltere'ye yardım için donanmanın gönderileceğini bildiren mektubu, Moldovya'da (Boğdan) bulunan Hristiyan din adamlarının ibadetlerini serbestçe yapabilmeleri hakkında hüküm, Nakşidil Valide Sultan'ın mektubu, Sened-i İttifak, Tanzimat Fermanı, Boğaz Köprüsü projesi,

دل والدہ سلطانڭ مكتوبى، سند اتفاق، تنظيمات فرمانى، بوغاز كۈپروسى پروژەسى، موندروس متاركەسى، كاغد پاره أورنكلرى گى بىرچوچ اورىزىنال اثر بو موزىده زيارته آچيق. دىلەين ھركىشك اجرتسز اولارق زيارت ايدەبىلە جىڭى بو موزىي اوزللىكىله اوگرنجىلرڭ و تارىخ آراشىدىرمه جىلىرىنىڭ گورمىسى، اينجهلەمىسى كولتورل ميراثىڭ زنگىنلگىنى فرق ايدەبىلمەلرى اىچون اى بر فرصت. يىڭى آرشيو مرکزىنىڭ خىرى اولمەسنى تىنىي ايدىيورز.

Mondros Mütarekesi, kağıt para örnekleri gibi birçok orijinal eser bu müzede ziyarete açık. Dileyen herkesin ücretsiz olarak ziyaret edebileceği bu müzeyi özellikle öğrencilerin ve tarih araştırmacılarının görmesi, incelemesi kültürel mirasımızın zenginliğini fark edebilmeleri için iyi bir fırsat. Yeni arşiv merkezinin hayırlı olmasını temenni ediyoruz.

موسنا رفیعی دو شنیزه مویے او زینه انت او نمیم کو عربیه ار سا مارید.

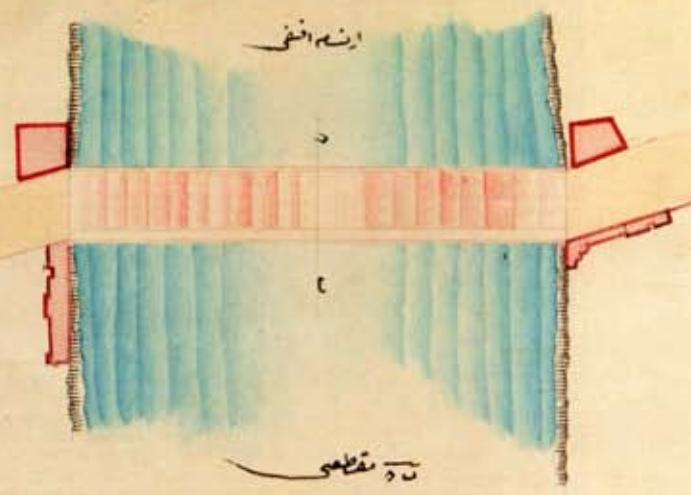
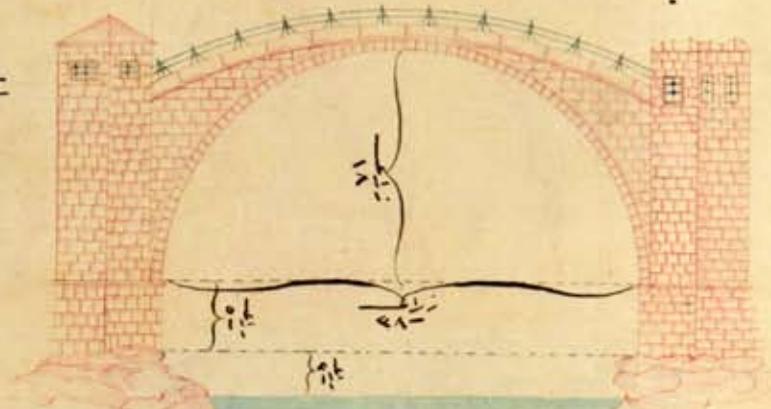
کو بر بند نهی اوزنیت فرید نیشنه بی خود تار بچین شد

اسنوار بیز مردوه نهند صد
بیز شاه فله شاه ۱۰۸۷ ۹۷۴
طرفتون کو کو زنک آهانی او زنک
صوبه بقهر بر جلخ او لون فنده محل زندگی
را قویله ناینی او مهد لازم مکدر

۱۸-
۲۴-
چون بیز ناینی کرد می سوبت
چون خدا اور زنک ایمه بکی بی زندگی

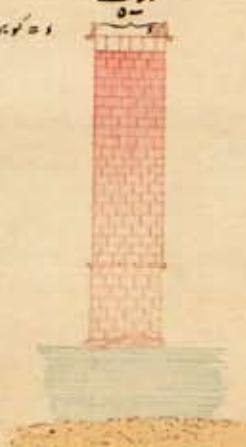
استونا خدیه برشی استکریج
و زمیب بظفیه باز شد
قد عمر ۱۱۵۰

اینه هم خود ری

MOSTAR KÖPRÜSÜ'NÜN PLANI

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Kağıthane'deki
yeni binada açılan galeride sergilenmektedir.
20 Ağustos 1864 tarihli bu evrakta Mostar
Köprüsünün planı ve ayrıntılı bilgileri bulun-
maktadır.

ستونا خدیه کرد رینه هم خود بسته استاید او زنک او زنک کو کلیری او فوز سکر بکد و کو میزی او سکر داد و دندنه داریه فرید برقیه نافعه نکبیه -

FOTOĞRAF: VOLKAN TANRIKULU

ARAPÇA KELİMELERİN İMLASI

Bu bölümde, Arapça kelimelerin, hangi vezinlerde hangi manaları taşıdığı ve bu kelimelerin nasıl yazılıdığı konusuna devam edeceğiz. Bu, Osmanlıca metinleri doğru okuyup doğru yazabilmeye imkân tanıracaktır.

Dikkat: Burada Arapça öğrenmeyeceğiz. Arapçadan geçen kelimelerin, ama sadece kelimelerin imla hakkında bilgi sahibi olacağız.

Lütfen Dikkat: Osmanlı Türkçesinde, Arapça ve Farsça asılı kelimeler yazılırken, bu kelimelerin imla cihetiyile esas yapıları bozulmaz.

ZAİD HARFLER

Arapça, çekimli diller gurubuna dahil olduğunu daha önce öğrenmiştık. Aslı denilen harflerin önüne, arkasına veya ortasına harf ilaveleri yapılarak yeni kelimeler türetilir.

Aslı harflerin genelde üç harfli olduğunu ve (ف) (ل) (ع) harfleriyle kodlandığını hatırlıyorsunuz. Bu harflerin aralarına zaid denilen bazı harfler eklenerek yeni kelimeler türetilir. Diğer kelimeler de kodlanan bu kelimeye benzetilerek ekler alır ve bu kalıba dahil olurlar.

Peki zaid harfler hangileridir. **الیوم تساه** cümlesindeki harflerdir. Yani

"Kütükhane-i Umumiye-i Osmani (1300)" (Beyazıt, İstanbul)

FOTOĞRAF: BEKİR ARSLAN

ZAİD HARFLER

ا	ل	ى	و	م	ت	ن	س	أ	ه
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Aşağıdaki kelimelerde asli ve mezid (ziyade kilinmiş) harfleri fark edebiliyor musunuz?

استقبال	مخابرہ	تعلّم	تشکر	Mezid Mastarlar
قبل	خبر	علم	شكر	Sülaşı Mücerred
İstikbâl	Muhâbere	Ta'allüm	Teşekkür	Okunuşu
تعمیر	انكسار	احتمال	معاملہ	Mezid Mastarlar
عمر	كسر	حمل	عمل	Sülaşı Mücerred
Ta'mîr	İnkisâr	İhtimâl	Muâmele	Okunuşu

Aşağıdaki cümleleri kırmızı kelimelere dikkat ederek okuyun.

تدبیر و احتیاط باستونڭ يوقسە، بارى گۈزى گورن بىرىنە طوتۇن.
گوڭل اھلى دگلسەڭ اويانىق اول دە بر گوڭل اىستە. مجادله يە باشلا.

MEZİDÜN FİH MASDLARLAR

Bu masdarlar, süslü mücerred masdarlara (bkz. Nisan sayısı) daha değişik bazı manaları vermek için, belli kurallarla bir veya daha fazla harf eklenerek yapıldıkları için, mezidün fih yani üzerine harf ilâvesi yapılan masdarlar diye adlandırılmışlardır.

Aşağıdaki tabloda Mezidün Fih masdarlarının meşhur kalıpları ve o kalıplarda gösterilen kelime örneklerini bulabilirsiniz.

استفعال	تفاعل	افتعال	انفعال	مفاعلہ	تفعل	تفعیل	افعال	
İstif‘âl	Tefâ‘ul	İfti‘âl	İnfî‘âl	Mûfâ‘ale	Tefe“ul	Tef‘îl	İf‘âl	Okunuşları
استقلال	تظاهر	امتحان	انکسار	مسابقه	تشکر	تحسين	اخبار	
İstiklal	Tezahür	İmtihan	İnkisar	Müsabaka	Teşekkür	Tahsin	İhbar	Okunuşları
استقبال	تكامل	ارتجاع	انکشاف	مدافعه	ترصد	تقدير	اجبار	Bunları da siz yukarıdaki seslere uygun olarak okuyun
استخراج	تساند	اقتدار	انحصر	معاهده	تفكير	تكثير	اكرام	

Dikkat: Günümüz Türkçesinde (‘) işaretti, (ع) harfini ifade etmek için kullanılır. (أ) harfini ifade etmek için ise, (‘) işaretti kullanılır.

Aşağıdaki metni kırmızı renkli kelimelere dikkat ederek okuyunuz.

در دنجی بلاکه، اهل ظاهری **تشویش** ایدر؛ **امکان** وهمی بی، امکان عقلی ایله **التباس** ایتدکلریدر. حالبوکه، امکان وهمی، اساسیز اولان عرق **تقلیدن توّلده سفسطه** ی **تولید** ایتديگندن، دلیلیز اولارق هر بری بدیهیاتده بر "بلکه"، "بر **احتمال**", "بر شگه" يول آچار. بو امکان وهمی، غالباً **حاکمه** سزلکدن، قلبک ضعف اعصابندن و عقلک سیگیر خسته لغندن و موضوع و ممولک عدم **تصوّر** ندن ایلری گلیر. حالبوکه، امکان عقلی ایسه، واجب و ممتنع اولایايان بر ماده ده، وجود و عدمه بر دلیل قطعی یه دست رس اولایايان بر امرده **تردد** ایتمکدر. اگر دلیلدن نشأت ایتمشسے مقبولدر؛ یوقسہ معترد گلدر.

FOTOĞRAF: MUSTAFA YILMAZ

"Osman Radiyallahu anh" / Şehzadebaşı Camii (Fatih, İstanbul)

KELİMELER

ehl-i zahir: sadece dış görünüşle ilgilenenler. **teşviş:** karıştırma. **imkân-ı vehmî:** vehim ve kuruntuyla bir şeyi mümkün görme, olabilir zannetme. **imkân-ı aklı:** aklen mümkün bilinen, aklen mümkün olma. **iltibas:** karıştırma. **ırk-ı taklit:** taklit soyu. **tevellüd:** doğma, meydana gelme. **tevlid:** doğurmak, netice vermek. **şekk:** şüphe; iki şey arasında aklın bir tercihte bulunamadığı zihinsel durum. **dest-res:** yetişme, ulaşma; bir konuda delil olma. **nəş'et:** doğma, ortaya çıkma. **muteber:** geçerli, itibar edilen.

Tablodaki kelimelerin altına -örnekte olduğu gibi- okunuşlarını ve hangi kalıpta olduklarını yazalım.

تصوّر	محاكمه	احتمال	تولید	تولد	تقليد	التباس	تردد	تشويش	امكان
.....	İmkân
.....	افعال
.....	If' al

Yandaki metnin çözümü: Dördüncü belâ ki, ehl-i zahiri teşviş eder; imkân-ı vehmîyi, imkân-ı aklî ile iltibas ettikleridir. Halbuki, imkân-ı vehmî, esassız olan ırk-ı taklitten tevelliüde safsatayı tevlid ettiğinden, delilsiz olarak her biri bedihiyatta bir "belki," bir "İhtimal," bir "şekke" yol açar. Bu imkân-ı vehmî, galiben muhakemesizlikten, kalbin zaaf-ı âsâbindan ve aklın sinir hastalığından ve mevzu ve mahmulün adem-i tasavvurundan ileri gelir. Halbuki, imkân-ı aklî ise, vacip ve mümteni olmayan bir maddede, vücut ve ademe bir delil-i kat'îye dest-res olmayan bir emirde tereddüt etmektir. Eğer delil-den neş'et etmişse makbuldür; yoksa muteber değildir.

Mezidün fih masdar kalıplarına giren kelimeler o kaliba mahsus manaları da alırlar. Buna göre bu masdarların kazandırdığı manalar şöyledir:

Mezidün Fih Masdar	Kattığı Mana (Binası)	Örnek Kelime	Manası
افعال	Geçişli* yapar	اخراج	Çıkarma
تفعيل	Geçişliliğini artırır. Kuvvet ve aşırılık ölçüsüdür	تعليم	Öğretme
تفعل	Geçisizdir.** Zorluğa katlanma ifade eder	تحمل	Yüklenme
مفعاله	Karşılıklı iş yapmayı ifade eder	مسابقه	Yarışma
انفعال	Geçisizdir	انضباط	Zabt altına girme
افتعال	Failin gayretini gösterir	احتراص	Hırslı olma
تفاعل	Karşılıklı iş yapmayı ifade eder	تعاون	Yardımlaşma
استفعال	İstek, arzu, taleb ifade eder	استقلال	Bağımsızlık, özgürlük

*Geçişli: Yapılan şin etkisinin yapanın üzerinde kalmayıp karşı tarafa geçmesidir.

**Geçisiz: Yapılan işin etkisinin karşı tarafa geçmeyeip yapanın üzerinde kalmasıdır.

Kılıç Ali Paşa Camii'nden bir kapı (Fatih / İstanbul)
("... ve herşeyi sudan canlı kılıp hayat verdik..." Enbiyâ, 30)

Meratib-i mütefaviteden ihtilât eden ma'nâlar ise, garaz-ı külli olan mesûk-u lehü'l-kelâmin merkezine kurbiyet nisbetinde ve maksuda hizmet derecesinde, herbirine inayet ve ihtimamda hisse ve nasiblerini taksim-i âdil ile tefrik etmek gerektir. Tâ ki o muâdeletle intizam ve o intizamdan tenasüb ve tenasübten hüsn-ü vifak ve o hüsn-ü vifaktan hüsn-ü muâşeret ve o hüsn-ü muâşeretten kelâmin kemaline bir mizanü't-tâ'dil çıkabilsin. Yoksa vazifesi hizmetkârlık ve tabiatı çocukluk olanlar, büyük rütbeye girmekle tekebbür eder. Tekebbür etmeye tenasübünü bozup muâşereti teşviş eder. Demek, kuyûdât-ı kelâmin istidadlarını nazara almak gerektir. Evet, herşeyi istidadı nisbetinde terfi etmek lâzımdır. Zira görünüyor ki, göz, burun gibi bir âzâ ne kadar güzel olursa, hattâ altından olursa, haddinden büyük olduğu halde sureti çirkin eder.

Aşağıdaki metni kırmızı renkli kelimeleme dikkat ederek okuyunuz.

مراتب متفاوتہ دن اختلاط ایدن معنال
ایسہ، غرض کلی اولان مسوق له
الکلامک مرکزینه قربیت نسبتندہ و
مقصودہ خدمت درجه سندہ، هربرینہ
عنایت و اهتمامدہ حصہ و نصیلرینی
تقسیم عادل ایله تفریق ایتمک گرکدر.
تاکہ او معادلته انتظام و او انتظامدن
تناسب و تناسبدن حسن وفاق و او
حسن وفاقدن حسن معاشرت و او
حسن معاشرتدن کلامک کمالنه بر میزان
التعديل چیقاپیلسین. یوقسہ وظیفہ سی
خدمتکارلیق و طبیعتی چوجقلق اولانلر،
بیوک رتبہ یہ گیرمکله تکبیر ایدر. تکبیر
ایتمکله تناسبی بوزوب معاشرتی تشویش
ایدر. دیمک، قیودات کلامک استعدادلرینی
نظره آلق گرکدر. اوت، هرشیئی
استعدادی نسبتندہ ترفیع ایتمک لازمدر.
زیرا گورونویورکه، گوز، بورون گبی
بر اعضا نہ قدر گوزل اولورسہ، حتی
آلتوندن اولورسہ، حدندن بیوک اولدیغی
حالدہ صورتی چرکین ایدر.

Yukarıdaki metinde geçen kırmızı renkli kelimelerin zaid harflerini çıkararak sülasi mücerredleri verilmiştir. Biz boş olan yerlere hem sülasi masdarların hem de mezid masdarların manalarını yazalım. Aradaki farkı anlamaya çalışalım.

Mezid Manası	Mezid Masdar	Mezid Masdar Kalıbı	Sülasi Masdarı	Okunuşları	Sülasi Manası
	اختلاط	افتعال	خلط	Halt	
	اهتمام	افتعال	همّت	Himmet	
	تقسيم	تفعيل	قسم	Kism	
	تفريق	تفعيل	فرق	Fark	
	معادلت	مفاعله	عدل	Adl	
	انتظام	انفعال	نظم	Nazm	
	تناسب	تفاعل	نسبة	Nisbet	
	معاشرت	مفاعله	عشّرت	İşret	
	تعديل	تفعيل	عدل	Adl	
Büyüğlenme	تكبر	تفعل	كَبُرٌ	Kibr	Kendini beğenme
	استعداد	استفعال	عدد	Aded	
	ترفيع	تفعيل	رفع	Ref‘	

ARŞİV METİNLERİ İÇİN GEREKLİ BAZI BİLGİLER

ARAPÇA VE FARSÇA SAYILAR

FARSÇA		ARAPÇA							
YAZI	RAKAM	YAZI	RAKAM	YAZI	RAKAM	YAZI	RAKAM		
يك	١	مائة	١٠٠	عشر	١٠	احد/احدى	١		
yek		mi'e		aşer		ihdâ/ehad			
دو	٢	مائتين	٢٠٠	عشرين	٢٠	اثني	٢		
dü		mi'eteyn		işrîn		isnâ			
سه	٣	ثلاثمائة	٣٠٠	ثلاثين	٣٠	ثلاثة	٣		
se		selâse-mi'e		selâsin		selâse			
چهار	٤	اربعمائة	٤٠٠	أربعين	٤٠	اربعة	٤		
çehâr		erba'a-mi'e		erba'in		erba'a			
پنج	٥	خمسائة	٥٠٠	خمسين	٥٠	خمسة	٥		
penc		hamse-mi'e		hamsîn		hamse			
شش	٦	ستمائة	٦٠٠	ستين	٦٠	ستة	٦		
şes		sitte-mi'e		sittîn		sitte			
هفت	٧	سبعمائة	٧٠٠	سبعين	٧٠	سبعة	٧		
heft		seb'a-mi'e		seb'in		seb'a			
هشت	٨	ثمانمائة	٨٠٠	ثمانين	٨٠	ثمانية	٨		
heşt		semâne-mi'e		semânîn		semâniye			
نه	٩	تسعمائة	٩٠٠	تسعين	٩٠	تسعة	٩		
nüh		tis'a-mi'e		tis'in		tis'a			
ده	تسع و عشرين و ثلاثة و الف				سبع عشر و مائتين و الف				
deh	tis'a ve işrîn ve selâsemi'e ve elf / bin üç yüz yirmi dokuz				seb'a-aşer ve mi'eteyn ve elf / bin iki yüz on yedi				

SIRA SAYILARI		KESİR SAYILARI		
ARAPÇA		RAKAM	ARAPÇA	RAKAM
اولاً	اول	1.	احد	1
evvelen	evvel		ehad	
ثانياً	ثانى	2.	نصف	1/2
sâniyen	sânî		nîsf	
ثالثاً	ثالث	3.	ثلث	1/3
sâlisen	sâlis		sûls	
رابعاً	رابع	4.	ربع	1/4
râbi'an	râbi'		rub'	
خامسًا	خامس	5.	خمس	1/5
hâmisen	hâmis		hums	
سادسًا	سادس	6.	سدس	1/6
sâdisen	sâdis		süds	
سابعاً	سابع	7.	سبع	1/7
sâbi'an	sâbi'		süb'	
ثامناً	ثامن	8.	ثمن	1/8
sâminen	sâmin		sümn	
تاسعاً	تاسع	9.	تسع	1/9
tâsi'an	tâsi'		tüs'	
عشرًا	عاشر	10.	عشر	1/10
âşiren	âşir		öşr	

گردىم فاعل فالبىنە نەزىر لىكىرى باسىمە

دنيا يە كىلدەم و قتاكە
هم كولدم، هم آغلادم.
آياغۇم اوستىنە دىكىلىدم دە
گورھىم دىيە احوالى، قائم سامع اولدم.

dünyaya geldim vakta ki
hem güldüm, hem ağladım.
ayağım üstüne dikildim de
göreyim diye ahvali, **kâim-i sâmi** oldum.

زمان كچيويىردى، كونلر كوردم
اطرافه يايىلمىش نعمتلر بولدم
المائى، نارى، أوزومى بىلدم دە
اشتهاىيله يىمە يە طالب اولدم.

zaman geçiiverdi, günler gördüm
etrafa yayılmış nimetler buldum
elmayı, narı, üzümü bildim de
iştihâyla yemeye **tâlib** oldum.

دانيا كوچك، افكار كنيشمىش
 يوللر يورودم، هم چتىنىمىش
نه انسانلر كلمش كچىمىش دە
چوق يوللرە **ذاهب** اولدم.

dünya küçük, efkar genişmiş
yollar yürüdüm, hem çetinmiş
ne insanlar gelmiş geçmiş de
çok yollara **zâhib** oldum.

كورمه يى بىلەلى كوز، نە حالىدەدر
ظاهر كوزلرە پرستىشىدەر
زمان اولدى، نفسە آلدانىم دە
چوق كوزلرە **عاشق** اولدم.

görmeye bileli göz, ne haldedir
zâhir güzellere perestistedir
zaman oldu, nefse aldandım da
çok güzellere **âşık** oldum.

درت کتابی کوردم، اوقدوم
هم قرآنە رام اولدم
خلقتاڭ سرینە مراق صالحە دە
هم عابد، هم عالم اولدم.

گون كىلدى شىطانە اويدم
تۈرلى تورلى يوللەر سالك اولدم
الم قىليچ طومە يە باشلادى دە
هم عاصى، هم قاتىل، هم دە ظالم اولدم.

آغريھە كىتىدى، وجدانم اىڭلەدى
انسانلار بىندن نفترت ايتىدى
نفسىدىن بو يانە راجع اولدم دە
خىفملە برابر، كناھەمە تائب اولدم.

حداثات بىڭ بر تولى دوران ايتىدى
قلبىم اڭ مخزون حالتىه اىڭلەدى
حسلىرم فوران ايتىدى دە
قلم طوتالى الم، شاعر اولدم.

گنجىدم، جوشقۇندىم، چوق قوشىدم
نه لر كوردم، نزە لىردىن كىچدم
سرى ويردم هله يىلە دە
باق شىمىدى بورادە ساكن اولدم.

شىمىدى ياتدىغم بويىرە قېرىدىرلر
نه سوپىرلر، نە دە بىر سىس ايشيتىرلر
ھى سردىن كىچدى، سىڭ كېيىنەجە ايرلر
ايىشىه بىر دىاردىن، كىلدىلر كىچدىلر دە
هم حازن، هم دە غائىب اولدۇڭ.

متين سعيد سردىن كىچدى

dört kitabı gördüm, okudum
hem Kur'an'a râm oldum
hilkatin sırrına merak saldım da
hem âbid, hem âlim oldum.

gün geldi şeytana uydum
türülü türlü yollara sâlik oldum
elim kılıç tutmaya başladı da
hem âsi, hem kâtil, hem de zâlim oldum.

ağrıma gitti, vicdanım inledi
insanlar benden nefret etti
nefisten bu yana râci oldum da
hayfimla beraber, günahıma tâib oldum.

hadisat binbir tülüleveran etti
kalbim en mahzun haletle inledi
hislerim feveran etti de
kalem tutalı elim, şâir oldum.

gençtim, coşkundum, çok koştum
neler gördüm, nerelelerden geçtim
seri verdim hele yele de
bak şimdî burada sâkin oldum.

şimdî yattığım bu yere kabir derler
ne söyleller, ne de bir ses işitirler
hey serdengeçti, senin gibi nice erler
iste bu diyardan, geldiler geçtiler de
hem hâzin, hem de gâib oldun.

Metin Said Serdengeçti

Kelimeler: **fâil:** işi yapan, **kâim:** ayakta duran, **sâmi:** işiten, **tâlib:** isteyen, **zâhib:** giden, **zâhir:** görünen, açıkta olan, **âşik:** çok seven, **râm:** boyun eğen, **âbid:** ibadet eden, **âlim:** bilen, **sâlik:** giden, **âsi:** isyan eden, **kâtil:** öldüren, **zâlim:** zulmeden, **râci:** dönen, **tâib:** tövbe eden, **şâir:** şiir yazan, **sâkin:** duran, **hâzin:** hüzünlü olan, **gâib:** kaybolan

Hatt-ı Gubari

Hatt-ı Gubari, toz anlamına gelen 'gubar' kelimesinden gelmektedir ve gözle zor seçilebilecek küçüklükteki toz gibi minik yazı demektir. Posta güvercinlerine bağlanan minik kağıtlara çok yazı sığdırma çabası, bu yazıyı daha da geliştirmiştir. Bu sebeple bu yazıya "kalemü'l-cenah" (kanat kalemi) de denir. Cepte taşınacak ve savaşta sancaklara takılacak kadar küçük boydaki Mushafların yazımında ve içleri boş iri harflein iç kısımlarına ayet ve hadislerin yazılmasında da Gubari hattı kullanılmıştır.

Aşağıda "Kur'ân Nedir? Tarifi Nasıldır?" başlıklı yazının "Kur'ân" kelimesi içerisinde yazıldığını görüyoruz.

قراء نهار؟ تحريفي ناصادر؟

(١) قرآن، شو کتاب کبیر کائناتڭ بىر ترجمە ازلىھىسى.. و آيات تکونىنې يى اوقويان متنوۇ دىللرینىڭ ترجمان ابديھىسى.. و شو عالم غىب و شهادت كتابنىڭ مفسىرى... و زمیندە و گوکدە گىزلى اسماء الھىنەنڭ معنوى خزىنەلرینىڭ كشافى.. و سطور حادثاتنىڭ آلتىدە مضمر حقائقنىڭ مفتاحى.. و عالم شهادتىدە عالم غىب لىسانى.. و شو عالم شهادت پىردهسى آرقەسندە اولان عالم غىب جهتىدىن گلن التفقات ابديھى رحمانىھ و خطابات ازليە سبھانىھنڭ خزىنەسى.. و شو اسلامىت عالم معنويسىنڭ گونشى، تىلى، هندسەسى.. و عوالم اخرويەنڭ مقدس خرىطەسى... و ذات و اسما و شئون الھىنەنڭ قول شارحى، تفسير واضحى، برهان قاطعى، ترجمان ساطعى... و شو عالم انسانىتىڭ مرىيىسى.. و انسانىت كبرا اولان اسلامىتىڭ ماء و ضياسى.. و نوع بىشىڭ حكىمت حقيقىسى.. و انسانىتى سعادتى سوق ايدن حقيقى مرشدى و هادىسى. و انسانە هم بىر كتاب شريعت، هم بىر كتاب دعا، هم بىر كتاب حكىمت، هم بىر كتاب عبودىت، هم بىر كتاب امر و دعوت، هم بىر كتاب ذكر، هم بىر كتاب فکر، هم بتون انسانىڭ بتون حاجات معنویەسنه مرجع اولاچق چوق كتابلىرى تضمن ايدن تك، جامع بىر كتاب مقدسدر.

(٢) هم بتون اوليا و صدّيقين و عرفا و محققينىڭ مختلف مشربلرىنە و آيرى آيرى مسلكلىرىنە، هر بىرندە كى مشربىڭ مذاقىنە لايق و او مشربى تنویر ايدەجىك و هېبر مسلگىڭ مساقانى موافق و اونى تصویر ايدەجىك بىر رسالە ابراز ايدن مقدس بىر كتبخانە حكمىنە بىر كتاب سماویدر.

(٣) قرآن، عصرلىرى مختلف بتون انبىانىڭ كتابلىرى و مشربلىرى مختلف بتون اوليانىڭ رسالەلرینى و مسلكلىرى مختلف بتون اصفيانىڭ اثرلىرىنى اجمالاً تضمن ايدن و جهات ستەسى پارلاق و اوھام او شبهاتنى ظلماتىدىن مصفى و نقطە استنادى، باليقين وحى سماوى و كلام ازلى.. و هدف و غايىھىسى، بالمشاهدە سعادت ابديھى.. ايچى، بالبىداھە خالص هدایت.. أوستى، بالضرورة انوار ايمان.. آلتى، بعلم اليقين دليل و برهان.. صاغى، بالتجربه تسليم قلب و وجдан.. صولى، بعين اليقين تسحیر عقل و اذعان... ميوھسى، بحق اليقين رحمت رحمان و دار جنان... مقامى و رواجى، بالحدس الصادق مقبول ملك و انس و جان بىر كتاب سماویدر.

KUR'ÂN NEDİR? TARİFİ NASILDIR?

(1) Kur'an, şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir tercüme-i ezeliyesi.. ve âyat-ı tekviniyeyi okuyan mütenevvi dillerinin tercüman-ı ebediyesi.. ve şu âlem-i gayb ve şahadet kitabının müfessiri... Ve zeminde ve gökte gizli esma-i İlahiyyenin manevî hazineelerinin keşşafi.. ve sutur-ı hâdisatın altında muzmer hakaikin miftahı.. ve âlem-i şehadette âlem-i gaybin lisani.. ve şu âlem-i şehadet perdesi arkasında olan âlem-i gayb cihetinden gelen iltifatat-ı ebediye-i Rahmaniye ve hitabat-ı ezeliye-i Sübhaniyenin hazineesi.. ve şu İslâmiyet âlem-i manevîsinin günüşi, temeli, henedesi.. ve avalim-i uhreviyenin mukaddes haritası... Ve zât ve sıfat ve esma ve şuun-ı İlahiyyenin kavl-i şârihi, tefsir-i vâzîhi, bürhan-ı katû, tercüman-ı satılı... Ve şu âlem-i insaniyetin mürebbisi.. ve insaniyet-i kübra olan İslâmiyetin mâ ve ziyaşı.. ve nev-i beşerin hikmet-i hakikiyesi.. ve insaniyeti saadete sevkeden hakikî mürşidi ve hâdisi... ve insana hem bir kitab-ı şeriat, hem bir kitab-ı dua, hem bir kitab-ı hikmet, hem bir kitab-ı ubudiyet, hem bir kitab-ı emir ve davet, hem bir kitab-ı zikir, hem bir kitab-ı fikir, hem bütün insanın bütün hacat-ı maneviyesine merci' olacak çok kitapları tazammun eden tek, câmi' bir Kitab-ı Mukaddes'tir.

(2) Hem bütün evliya ve siddikin ve urefa ve muhakkikin muhtelif meşreblerine ve ayrı ayrı mesleklerine, her birindeki meşrebin mezâkina lâyik ve o meşrebi tenvir edecek ve herbir mesleğin mesâkina muvafik ve onu tasvir

KELİMELER

âlem-i gayb: görünmeyen âlem
âlem-i şahadet: görünen âlem
âyât-ı tekvîniye: yaratılışa ait âyeter, deliller
derc etmek: yerleştirmek
icmâlen: kısaca, özetle
keşşaf: keşf edici, açığa çıkarıcı
kitab-ı kebir-i kâinat: büyük kâinat kitabı
mahzen-i mu'cizât: mu'cizeler mahzeni, deposu
miftah: anahtar
mu'cizât-ı Kur'âniye: Kur'ân'ın mu'cizeleri
mu'cize-i kübrâ-yı Ahmedîye: Peygamberimizin en büyük mu'cizesi
muzmer: gizli, saklı
mütenevi: çeşitli
sutûr-u hâdisât: olaylar dizisi
tercüman-ı ebedî: ebedî, sonsuz tercüman
vücuh-u i'câz: mu'cizelik yönleri
burhan-ı katî: kesin delil
câmi': kapsamlı
hâcât-ı mâneviye: mânevî ihtiyaçlar
hâdî: hidâyet edici
hendese: plan ve geometri
hikmet-i hakikiye: her şeyin belirli gayelere yönelik olarak, olması gereken keyfiyette bulunduğu gösteren gerçek ilim, bilgi
hitâbât-ı ezeliye-i Sûbhâniye: kusur ve aczden yüce olan Allah'ın ezeli konuşmaları
ibraz etmek: meydana koymak
iltifâtât-ı ebedîye-i Rahmâniye: sonsuz merhamet sahibi Allah'ın tevecühleri
insaniyet-i kübrâ: en büyük insanlık
kavl-i şârih: açıklayıcı söz
kitab-ı mukaddes: her türlü kusur ve noksandan yüce kutsal kitap
mâ: su
merci: kaynak
mesâk: maksat
meslek: yol, usûl
meşreb: manevî haz ve feyz alınan yol
mezâk: zevk

muhakkikîn: gerçekleri araştıran ve delilleriyle bilen âlimler
mürebbî: terbiye edici
mûrşid: doğru yolu gösterici
siddîkîn: daima doğruluk üzere ve Allah'a ve peygambere sadakatte en ilerde olanlar
şuûn-u Îlâhiye: Îlâhi fîller, işler
tazammun etmek: içine almak
tenvir etmek: nurlandırmak
tercüman-ı satî: parlak tercüman
urefâ: ârifler, Allah'ı isim ve sıfatlarıyla hakkıyla tanıyanlar
ziya: ışık
bîlyakîn: kuşku ve şüpheye yer bırakmayacak kesin bir şekilde.
bilhâdsî's-sadîk: doğru ve yanılmaz bir sezgi ve kavrayışla.
biaynelyakîn: gözlem ve müşâhede dayanarak, kuşkuya yer bırakmayacak şekilde kesinlikle.
bihakkalyakîn: bizzat yaşamak suretiyle, kuşkuya yer bırakmayacak derecede kesinlikle.
biilmelyakîn: kesin delile dayanarak, hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak şekilde kesinlikle.
bilbedâhe: apaçık bir şekilde.
bilmüşahede: gözle görülür bir şekilde.
bittecrûbe: tecrübeyle.
bizzarure: ister istemez, zorunlu olarak.
burhan: güçlü ve sarsılmaz delil, kanıt.
dâr-ı cinân: cennet yurdu.
envar-ı iman: iman nurları.
hâlis: içten, katiksiz, samimi.
hidâyet: doğru ve hak yol, İslâmîyet.
kitab-ı semâvi: Îlâhi kitap.
makbul-ü melek ve ins ve cân: melek, insan ve cinlerin kabul edip inandığı şey.
rahmet-i Rahmân: rahmeti sınırsız olan Allah'ın şefkat ve merhameti.
revac: kıymet, değer.
saadet-i ebedîye: sonu olmayan, sonsuz mutluluk.
teshir-i akıl ve iz'an:aklı ikna edip boyun eğdirme ve itaat ettirme.
teslim-i kalb: kalbin teslimiyeti

edecek birer risale ibraz eden mukaddes bir kütübhane hükmünde bir Kitab-ı Semâvi'dir.

(3) Kur'ân, asırları muhtelif bütün enbiyanın kitablarını ve meşrebleri muhtelif bütün evliyanın risalelerini ve meslekleri muhtelif bütün asfîyanın eserlerini icmalen tazammun eden ve cihat-ı sittesi parlak ve evham uşubehatın zulümâtından musaffa ve nokta-i istinadı, bilyakîn vahy-i semâvi ve kelâm-ı ezelî.. ve hedefi ve gâyesi, bilmüşahede saadet-i ebedîye.. içi, bilbedâhe hâlis hidâyet.. üstü, bizzarure envâr-ı iman.. altı, biilmelyakîn delil ve bürhan.. sağı, bittecrûbe teslim-i kalb ve vicdan.. solu, biaynelyakîn teshir-i akıl ve iz'an... Meyvesi, bihakkalyakîn rahmet-i Rahman ve dâr-ı cinan... Makamı ve revacı, bilhâdsî's-sadîk makbul-i melek ve ins ü can bir Kitab-ı Semâvi'dir.

Osmanlı Bina Kitabeleri Projesi Veritabanı Kullanma Açıldı

عثمانلى بنا كتابه‌لرى پروژه‌سى وىرى طباني قوللانيمه آچىلدى

BEKİR ARSLAN mail@bekirarslan.info

<http://www.ottomaninscriptions.com>

(۱) عثمانلى بنا كتابه‌لرى پروژه‌سى صوڭ يىللرده خىزلە آرتان كتابه يايىنلىرىنه رغماً قاپسایىجى و طوتارلى بىرى طبانينىڭ اكسىكلگىنى گىدرمك آماجىلە حياته گچىرىلدى. ۲۰۰۹ يىلندە خديجە آينور (عثمانلى ادبىاتى پروفسورى، استانبول شهر أونیورسิตەسى)، خاقان قره تکه (شىقاغۇ أونیورسิตەسى، عثمانلى و تورك كولتور دىلى و ادبىاتى دوچنتى) و قياقۇ هاياتشىنىڭ (عثمانلى تارىخى پروفسورى، طوقىو

(1) *Osmanlı Bina Kitabeleri Projesi* son yıllarda hızla artan kitabe yayınlarına rağmen kapsayıcı ve tutarlı bir veritabanının eksikliğini gidermek amacıyla hayatı geçirildi. 2009 yılında Hatice Aynur (Osmanlı Edebiyatı Profesörü, İstanbul Şehir Üniversitesi), Hakan Karateke (Chicago Üniversitesi, Osmanlı ve Türk Kültür, Dili

ییانجى دىللر أۇنیورسیتەسى) يوڭتىمندە باشلايان پروژە تورك تارىخ قورومى و طوقىو ییانجى دىللر أۇنیورسیتەسى طرفىدن دستكلىنiyor.

(۲) عثمانلىكتابهلىرى اىچون بويىلە سنه بىوك أولچىكلى بر ويرى طبانى ايلك كز بر آرايە كتىريلىپور. تمامالانمەسى او زون يىللر آلاجق اولان پروژەنىڭ ايلك بىش يىلندە (۲۰۱۴-۲۰۰۹) استانبول، ادرنه و بروسەكتابهلىرىنە او داقلانىلمەسى ھەدىلىنىمىش. بو طوغۇرولتىدە أوڭجهەلك استانبولە ويرىلىمڭىش او لوب موجودكتابهلىرى ايله يوق او مىش او لانلە دائر بتون بىلگىلەتكەن ويرى طباننە آقتارىلىمسى آماچلانمىش. پروفسور دوقتور خديجە آينوردىن آلدېغىز بىلگى يە گورە؛ ايلرلەين زمانلەدە بروسە، ادرنه و نهايت بتون عثمانلىكتابهلىرىنەنى دۇنى كتىبا بىلگى سىستماتىك بىرشكىلدە ويرى طباننە اكلەنە جىك. و بويىلە جە پروژە، ھەنگى بىر دىل آيرىمى يايپىمانى عثمانلىكتابهلىرىنەنى دەنە بو دولتىڭ ياشام سورەسى بويىنچە بنالىرە قۇنۇلش بتونكتابهلىرى اىچرمەي آماچلىپور.

(۳) كريده بيراقدىغىز بش بىل اىچىنده ۴۵۰۰^۵ ياقينكتابه ويرى طباننە آقتارىلىمڭىش. شو آنده ويرى طباننە ترکىيەنىڭ چشىدىلى شهرلەرنەن اولدىغى گى آرناۋەدقىق، بوسنە هرسك، بولغارستان، يونانستان، ايراق، اسرائىل، قبرىيس، مجارستان، مصر، مولدوفە، رومانىيە، سورىيە و سعودى عربستانىن دەكتابهلىرى بولۇنۇپور، فقط بو قولكسىيونلەر ھنوز تام اولىقىن او زاق او لوب پروژە چالىشانلىرىنىڭ آراشدىرىمەلىرى صىرىھ سندە قارشىلىرىنە چىقان بىلگىلەتكەن آقتارىلىمسى دوزىنيدە. كونىز اعتبارىلە ويرى طباننە كىكتابهلىرى يوزدە ۸۲^۶ سى استانبولىن درلىنىمىش. استانبولكتابهلىرىنىڭ دە ۹۰۰^۷ دن فضله سى چشمە و سىيل، ۷۰۰^۸ ياقىنى جامع و ۲۰۰ قدرى اىسە تكىي، كتبخانە، حمام، قره قول، نىشان طاشى و بىڭزى بىنالىرە عائىد. سادە جە طوپقاپى سرىلى قولكسىيونىن دە ۲۰۰ قدركتابه ويرى طباننە آقتارىلىمڭىش.

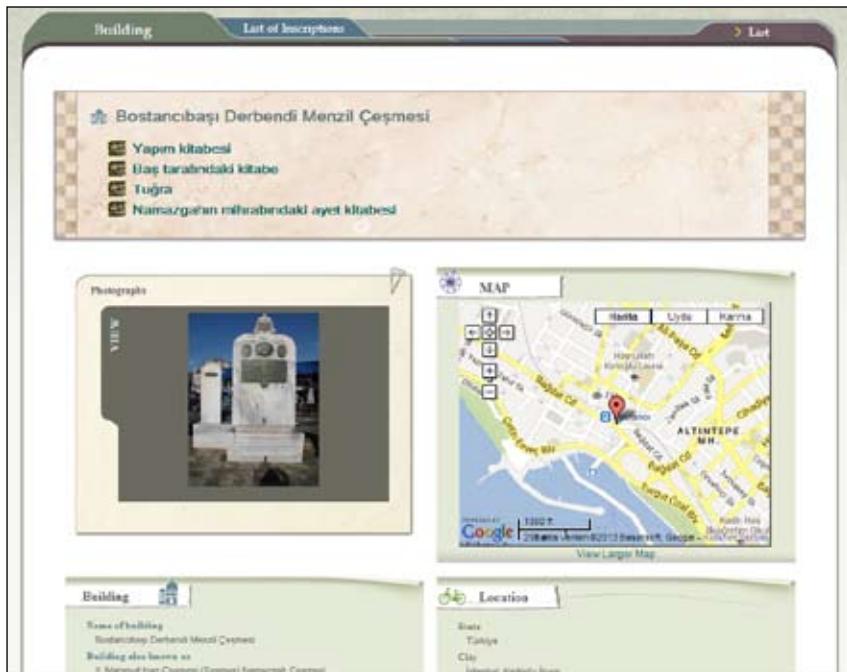
(۴) پروژەنىڭ يوڭتىجىلىرىنەن اولان پروفسور دوقتور خديجە آينور بزە، پروژە يە داخل اولان آراشدىرىمە جىلىڭ چالىشىمە آلانلىرىنە و پروژەنىڭ دوا مىلىغىنە دائر بعض دتايلى بىلگىلەر دە ويردى.

(۵)كتابه قارتلىرى حاضرلانيكى درت فرقلى غروب بىر بىريلە قوئوردىنەلى شىكىلدە چالىشىمقدەدر. نەھان او زىيلدىرىمەك رىاستىنە كى غروب استانبولى سىت گزرك بتونكتابهلىرى فو طوغۇرالانمەسى

ve Edebiyatı Doçenti) ve Kayako Hayashi'nin (Osmanlı Tarihi Profesörü, Tokyo Yabancı Diller Üniversitesi) yönetiminde başlayan proje Türk Tarih Kurumu ve Tokyo Yabancı Diller Üniversitesi tarafından destekleniyor.

(2) Osmanlı kitabeleri için böylesine büyük ölçekli bir veritabanı ilk kez biraraya getiriliyor. Tamamlanması uzun yıllar alacak olan projenin ilk beş yılında (2009-2014) İstanbul, Edirne ve Bursa kitabelerine odaklanılması hedeflenmiş. Bu doğrultuda öncelik İstanbul'a verilmiş olup mevcut kitabeler ile yok olmuş olanlara dair bütün bilgilerin veritabanına aktarılması amaçlanmıştır. Prof. Dr. Hatice Aynur'dan aldığımız bilgiye göre; ilerleyen zamanlarda Bursa, Edirne ve nihayet bütün Osmanlı dönemi kitabelerinin sistematik bir şekilde veritabanına eklenecek. Ve böylece proje, herhangi bir dil ayrimi yapmadan Osmanlı ülkesinde bu devletin yaşam süresi boyunca binalara konulmuş bütün kitabeleri içermeyi amaçlıyor.

(3) Geride bıraktığımız beş yıl içinde 4500'e yakın kitabe veritabanına aktarılmıştır. Şu anda veritabanında Türkiye'nin çeşitli şehirlerinden olduğu gibi Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Yunanistan, Irak, İsrail, Kıbrıs, Macaristan, Mısır, Moldova, Romanya, Suriye ve Suudi Arabistan'dan da kitabeler bulunuyor, fakat bu koleksiyonlar henüz tam olmaktan uzak olup proje çalışanlarının araştırmaları sırasında karşısına çıkan bilgilerin aktarılması düzeyinde. Günümüz itibariyle veritabanındaki kitabelerin yüzde 82'si İstanbul'dan derlenmiştir. İstanbul kitabelerinin

Bostancıbaşı Derbendi Menzil Çeşmesi'nin bina kartının üst kısmı. Sayfada çesmenin bir çok resmi yüksek çözünürlükte bulunuyor. Google haritası çesmenin tam yerini gösteriyor. Yukarıdaki bağlantılardan çesmenin kitabelerine ulaşılabilir.

ایشنى يوروتىكىدەد. دىيگر بىر غروب (عبدالله قره آرسلان، عبدالله اوغۇر، اسرا دىلەك، حبىبە ياصىدىقىجى، نازلى وطن سور، مادوقە مۇريطە) رسمى چىكىلىم اولان كتابىھىرلەك متنلىرىنى يازى يە آقتار مقدە، اىكىنچىل قايناقلىرى طرامقىدە، ابىجد حسابلىرىنى ياپىمقدە و دىوانلىرى طراييارق ئىن يايى يە دوشورو لىش تارىخ منظومەلرىنى طوپلامقىدەد.

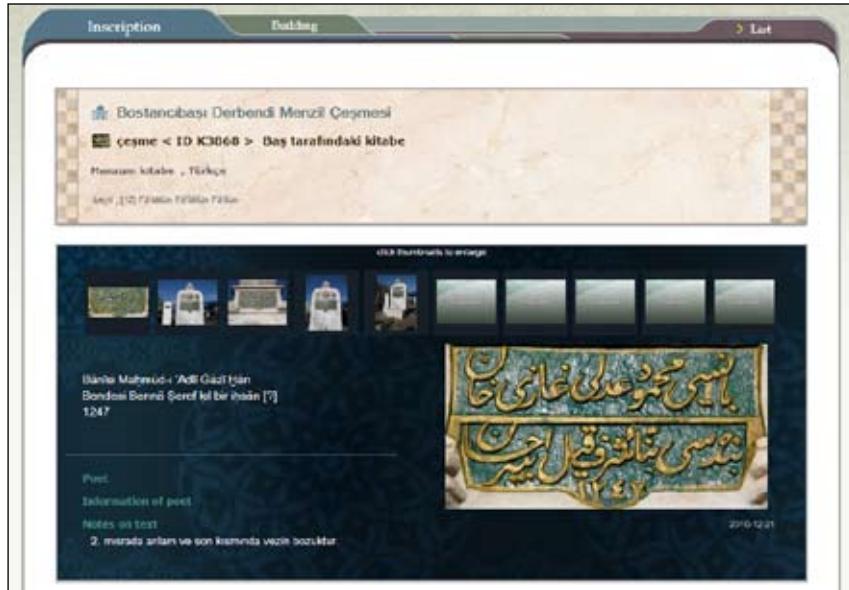
(۶) آغ صحىفەسىندە بىر كتابەنىڭ دوسىيەسىندە بنا قارتى و كتابە قارتى اولارق اىكى فرقلى بىلگى اكرانى بولۇنقىدەد. بنا قارتىندە بنايى ياپىدیران كىشى حقىنەدە بىلگىنىڭ يانى صىرە بنانىڭ معمارى أوزللەكلىرى، قۇنومى، ياپىم و تعمير تارىخلىرى بولۇنقىدەد. غوغىل دستكلى بىر خرىيەت ياردىمكەلە بنانىڭ و كتابەنىڭ بولۇندىيغى يېڭى جغرافى قوئور دىناتلىرى آراشىدیرمە جىلىر طرفىن تام اولارق تېبىت ايدىلە بىلەكىدەد. كتابە قارتىندە اىسە كتابەنىڭ متنى طرانسقىرىيە ايدىلەم شىكىلدە بولۇنقىدە، ابىجد حسائى ياپىلان دىزە عرب حرفلەرە ايلە يازىلەكىدەد. كتابەنىڭ وزنى، خطاطى، هانگى خط ايلە يازىلەكىدە كې بىلگىلەر بۇ صحىفە دە بولۇنقىدەد. اگر دىوانلىرىدە تارىخ منظومەسى داها اوزون اىسە كتابە يە داخل ايدىلەمەين قىسىملار نوط قىسىمنە يازىلەكىدە، نسخەلەر آراسىندە فرقلىقلەر وارسە بىلەتىلەكىدەد.

de 900'den fazlası çeşme ve sebil, 700'e yakını cami ve 200 kadar ise tekke, kütüphane, hamam, karakol, nişantaşı ve benzeri binalara ait. Sadece Topkapı Sarayı koleksiyonundan 200 kadar kitabe veritabanına aktarılmış.

(4) Projenin yöneticilerinden olan Prof. Dr. Hatice Aynur bize, projeye dahil olan araştırmacıların çalışma alanlarına ve projenin devamlılığına dair bazı detaylı bilgiler de verdi.

(5) Kitabe kartları hazırlanırken dört farklı grup birbiriyle koordineli şekilde çalışmaktadır. Nihan Özyıldırım'ın riyâsetindeki grup İstanbul'u semt semt gezerek bütün kitabelerin fotoğraflanması işini yürütmektedir. Diğer bir grup (Abdullah Karaarslan, Abdullah Uğur, Esra D. Dilek, Habibe Yastikçi, Nazlı Vatansever, Madoka Morita) resmi çekilmiş olan kitabelerin metinlerini bilimsel çeviri yaziya aktarmakta, ikincil kaynakları taramakta, ebced hesaplarını yapmakta ve divanları tarayarak aynı yapıya düşürülülmüş tarih manzumelerini toplamaktadır.

(6) Ağ sayfasında bir kitabenin dosyasında *bina kartı* ve *kitabe kartı* olarak iki farklı bilgi ekranı bulunmaktadır. Bina kartında binayı yaptıran kişi hakkında bilginin yanısıra binanın mimari özellikleri, konumu, yapım ve tamir tarihleri bulunmaktadır. Google destekli bir harita yardımıyla binanın ve kitabenin bulunduğu yerin coğrafi koordinatları araştırmacılar tarafından tam olarak tespit edilebilmektedir. Kitabe kartında ise kitabenin metni transkribe edilmiş şekilde bulunmakta, ebced hesabı yapılan dize Arap harfleri ile yazılı-

Aynı çesmenin bir kitabıne kartının üst kısmı. Metnin çeviriyazısı ile ebced, vezin, şair gibi metinle ilgili bilgiler veriliyor. İkincil kaynaklar, hat cinsi ve kitabenin fiziksel özellikleri sayfanın alt kısmında yer almıyor.

(٧) دیگر بر غروب ایسه (فطمہ ملیحہ شن، علی امره اوزیلیدیرم) عثمانی بنا کتابه لری پروژه سنث اینترنت سیته سی ایله ایلگیلئمکده، چشیدلی خطالری دوزلتمکده، رسملره متتلراث طوغری شکلده اشلشدکلرین قونترول ایتمکده در.

(٨) بتون بو ایشلمىردن صوڭرە بر دىتلەيىجى غروب طرفىندن قارتلر قونترول ايدىلەرك اینترنت اورتامىnde قوللانيمه آچىلمقىدە در (خديجه آينور، خاقان قره تكە، قياقۇ هاياشى)

(٩) شو آن اعتبارىلە سیته ده ٧٧ ٤ قىد قوللانيمه آچىلمىش اولوب بو يىل اىچىنە آچىلان قىد صايىسىنە آرتىش اولىسى پلانلاڭقىدە در.

(١٠) شىبەسز، عثمانى طوپراقلرنە بولۇنان، كولتور خزىنە مىزىڭ بو نادىدە اثرلىرىنىڭ قىدلرىنىڭ بر آرایە گتىريلىمسى، اولوشان ويرى طبانىڭ اینترنت تكنولوژىسى ياردىملىھ دىلەين ھركىسڭ راھتلقلە اولاشابىلە جىڭى بر اورتام حالنە گىلمىسى ئولكەمىز آدینە ھم گىچىكىمىش ھم دە افق آچىجى و دىستكىنلىمىسى گىرگىن بر پروژە در.

(١١) باشىدە بىزملە تېرىپەلرینى پايلاشان پروفېسور دوقۇر خديجه آينورە و پروژە يە داخل اولوب دىستك ويروب فرقلى آلانلردا چالىشان دىگلى آراشدىرمە جىلەر آيرىجە تشىڭر ايدىز.

maktadır. Kitabenin vezni, hattatı, hangi hat ile yazıldığı gibi bilgiler bu sayfada bulunmaktadır. Eğer divanlarda tarih manzumesi daha uzun ise kitabeye dahil edilmeyen kısımlar not kısmına yazılmakta, nüshalar arasında farklılıklar varsa belirtilmektedir.

(7) Diğer bir grup ise (Fatma Meliha Şen, Ali Emre Özyıldırım) *Osmanlı Bina Kitabeleri Projesi*'nin internet sitesi ile ilgilenmekte, çeşitli hataları düzeltmekte, resimlerle metinlerin doğru şekilde eşleştiriklerini kontrol etmektedir.

(8) Bütün bu işlemlerden sonra bir denetleyici grup tarafından kartlar kontrol edilerek internet ortamında kullanıma açılmaktadır (Hatice Aynur, Hakan Karateke, Kayoko Hayashi).

(9) Şu an itibariyle sitede 477 kayıt kullanıma açılmış olup bu yıl içinde açılan kayıt sayısında artış olması planlanmaktadır."

(10) Şüphesiz, Osmanlı topraklarında bulunan, kültür hazine-mizin bu nadide eserlerinin kayıtlarının bir araya getirilmesi, oluşan veritabanının internet teknolojisi yardımıyla dileyen herkesin rahatlıkla ulaşabileceğii bir ortam haline gelmesi ülkemiz adına hem gecikmiş hem de ufuk açıcı ve desteklenmesi gereken bir projedir.

(11) Başta bizimle tecrübelerini paylaşan Prof.Dr. Hatice Aynur'a ve projeye dahil olup destek verip farklı alanlarda çalışan değerli araştırmacılara ayrıca teşekkür ederiz.

Osmancı Hat Çeşitleri

Ta'lîk

H. HALİT ATLI halitatli@yahoo.com

Osmanlı Türkçesinde Kur'an harfleri kullanıldığı için, İslam hat geleneğine paralel olarak Osmanlı yazı sanatı da gelişmiştir. Matbaanın gelmesinden önce elle telif edilen veya çoğaltılan eserler türlerine göre farklı hatlarla yazılıyordu. 1727'de ilk Türk matbaasının açılmasıyla birlikte başta tarih, edebiyat ve lügat gibi dini içerikli olmayan eserler matbaada basılmaya başlanmış, 1873'ten itibaren de her türlü dini kitabı basım yasağı kaldırılarak Kur'an-ı Kerim dahil birçok eser matbu olarak halka sunulmuştur. Bununla birlikte resmi devlet yazışmaları ve kayıtlar, Harf İnkılabına kadar Kur'an harfleri ile yazılmaya devam etmiştir.

Arap alfabetesinin asıl gelişimi ve sanat değerini kazanması Kur'an-ı Kerim ve ona verilen değer ile olmuştur. İslam dinini kabul eden milletler, bu harfleri evrensel medeniyetin bir parçası haline getirmişlerdir. Kûfi hattı ile başlayıp aklâm-ı sitte ile gelişen Arap alfabetesinin olgunlaşma süreci, İslam dünyasına yüzylarca bayraktarlık yapmış olan Osmanlı Devleti'nde de devam etmiştir. Osmanlı özel ve resmi yazışmalarında yaygın olarak kullanılan hatlar, **sülüs**, **nesih**, **ta'lîk**, **divânî**, **rik'a** ve **siyâkat** olmuştur.

TA'LİK HATTI

Tevkî' hattının 14. asırda İran'da kazandığı değişiklikle ortaya çıkmış olup daha çok resmi yazışma-

larda kullanılmıştır. Ta'lîk "asma, asılma" anlamına gelmektedir. Bu adı almasının sebebi, harflerin birbirine asılmış gibi bir manzara arz etmesinden ileri gelmektedir. 18. yy'da Esad Yesârî ve oğlu Yesârîzade Mustafa İzzet'in çalışmalarıyla İran üslubundan ayrı olarak Osmanlı Ta'lîk üslubu adında yeni bir üslup meydana gelmiştir. Ta'lîk yazı her şeyden önce harf şekillerinin oranlığı ve çizgilerinin müzikî ile dikkati çeker. İnce, kavisli, narin yapısı ve harekesiz yazılışıyla şiir gibi görünüse sahip olan Osmanlı ta'lîk hattı, edebî eserlerde ve divanlarda kullanılmış, fetvahanenin de resmi yazısı olmuştur. Şer'iyye Sicillerinin de ta'lîk hattıyla yazılıdığı görülmektedir.

Ta'lik Hatti - Harflerin Yazılış Şekilleri

ا اولدقده مل لا حلاما سجانیه

ا

ب بناپا ببر ب ب بیور تبیین جناب

ب-ت-ث

ج ج ح خ خلیفه سجه ک سخت جسخه حج ح

ج-ح-خ

د د شادان درون ببامده ه مذکور ما پشاھر افندز

د-ذ

ر سر ر فقیر ویریه الی آخرالدواران حضرتمیینے

ر-ز

رسول سر شنسنا سنبیہ ما پشاھر س

س-ش

ص ص نص ص ر سخت خضر ص

ص-ض

ط ط ط ط مطلقا منظرتله ط

ط-ظ

ع ع ع ع نعمت غل و قفت معسول ع ع

ع-غ

ف ف ف ف قفق ف ف ف ق ق

ف-ق

ک ک ک ک ک ک ک ک ک

ک

ل ل ل ل رسول ول مددر

ل

مَاءِ مَرْسَكَةِ مَمْ كَمْ مُسْلِمٌ نَعْتَ مَ

2

ن ن ز سو ه ن م د ن س س ن

٦

و رسول بیورسون آخرالذوران

9

ھلک ھھھ عائبہ کھم اسوہ جنتہ

1

و ہیں اپنے میں ہی ہی تھے

۱۵

Ta'lîk Hattı Kelime ve Terkîb Örnekleri

۱۰۷

Müslüman

وَقْفِيَةٌ مُعْسَمَوْلَ بِهَا

Vakfiyye-i ma‘mûlün-bihâ

در و ن

Derûn

کافہ شروط ویریلہ غلہ و قوت

Galle-i vakf

Verile

Kâffe-i şurût

مجلس شورى شریف احمدی | حسنه اللہ الصدیق

Hasbeten li'llâhi's-Samed

Meclis-i ser‘-i şerîf-i Ahmedî

۱۰

Tebyîn

فقیر و مسکن نداره

Fakîr ve miskînlere

رہاست

Ri‘âyet

خالصہ سپلہ اولمپیوپ ظاہر وہ موجود اولدند

Mevcûd oldukda

Olmayıp zâhirde

Hâlisasıyla

اولدھی

Ol dahi

حاکمہ و محاکمہ

Muhâkeme ve muhâsamaya

ایلدوں پر کمہ

Eylediğimde

ولڑنہ

Olunarak

فہر و تسبیل

Zabt ve tescîl kılındı

حوزہ

Huzûrumuzda

شراط محررہ

Şerâit-i muharrere

درت باب دکاکینی

Dört bâb dekâkını

اچھے معاٹعہ لو

Akçe mukâta‘alu

محمییہ استانبولہ علی فقیرہ محلہ سندھ سکن ملک صحیح منڈک

Silk-i milk-i sahîhimde münselik

Mahmiyye-i İstanbul'da Ali Fakih Mahallesi'nde

و صنع قدیمی اوزرہ

Vaz‘-i kadîmi üzere

شوہ و روئہ طفرز

Tesviye ve ru'yete tarafımızdan

او بغہ ببل اونس بعد صوہ الظہر مجتمعہ ہر بھی حبار با کمال

Cemâl-i bâ-kemâle

Ba‘de salâti‘z-zuhr müctemi‘an her biri

و غبہ ببل اونس

O bağa bülbül olmak

بودکلو امور مغطیہ ہے لری الحاجہ

Lede'l-hâce

Bu denlü umûr-ı mu‘azzamayı

اللَّهُ أَكْبَرُ

Allâhu te‘âlâ a‘lem

Ta'lîk Hattı Kitâbe Örnekleri

KÖPRÜLÜ HEMŞİRESİ ÇEŞMESİ YAPIM KİTÂBESİ (BEŞİKTAŞ, İSTANBUL)

Ta'lîk, Türkçe manzum kitâbe / Şiir: Behcetî Hüseyin Efendi (ö.1095 [1683-84]. XVII.yüzyılın tarih yazarlarındandır. Divan katılığı görevinde bulunmuştur. Peç seferine katılmış ve bu seferden dönerken Belgrad'da vefat etmiştir. Behceti Hüseyin Efendi'nin Avusturya seferini özellikle Cehrîn Kalesi'ni anlatan Zafername adlı eseri ve Dîvâni vardır.) Banii: Köprülü Fazıl Ahmed Paşa'nın (ö. 1676) şimdilik ismi belirlenemeyen kızkardeşidir.

Sâ'i hayrât olup itmekdedür

Eylemiş Hak devletiyle kâm-yâb

Hazret-i hemşîre-i sadr-ı cihân

Akıdup bir çeşme-i pakize-âb

İşbu cây-ı huşk-i ihyâ eyledi

Bezl-i makdûr-ı reh-i hayr u savâb

Hayrını Bârî te'âlâ eylesün

Bula bu cây-ı müferreh âb u tâb

Teşnegân-ı dehr içüp bu çeşmeden

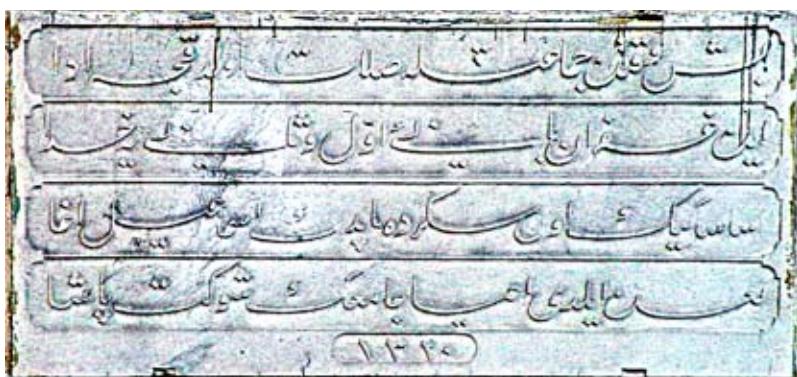
Çeşme-i dil-cû güzel 'ayn-ı sevâb

1093

Düşdi bir târîh-i ra'nâ Behcetî

Câvidân-ı bâ-hürmet ümmü'l-küttâb

MALATYALI İSMAİL AĞA CAMİİ TAMİR KİTABESİ (ÜSKÜDAR, İSTANBUL)

Ta'lîk, Türkçe manzum kitâbe

Şair: Belli değil

Banii: Malatyalı İsmail Ağa (ö. 1045 [1635-36]). Sarayda yetişip önce Babüssaade Ağası daha sonra Darüssaade Ağası oldu. Akağalarдан bu görevde gelenlerin sonucusudur. 1032 başlarında azledildi ve Malatya'ya sürüldü. 1045'de Malatya'da ölmüştür. Çesmenin üstündeki Ağa Camii'ni de o yaptırmıştır, ayrıca Ayasofya'da bir de tekkesi vardır.)

Beş vakitde cemâ'atle salât oldukça edâ

İde Gufrân bânîyi evvel ü sâniye Hudâ

Esâsen bin on sekizde yaptı 'İsmâîl Ağa

Ba'dehu eyledi ihyâ câmi'in Şevket Paşa

1320

SİYAVUŞ PAŞA ÇEŞME YAPIM KİTÂBESİ (BEŞİKTAŞ, İSTANBUL)

*Yapı ile ilgili şahis isimli
Türkçe-Arapça Ta'lîk
nesir kitabı*

*Yazar ve hattat belli
değildir.*

من الماء كل شيء حى

(“... ve herşeyi sudan canlı kılıp hayat verdik...” Enbiyâ, 30)

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât sadr-ı a'zam-ı esbak

merhûm ve mağfûrun leh Siyâvuş Paşa rûhi-çün rizâen-lillâh

YILDIZ HAMİDİYE CAMİİ SAAT KULESİ (BEŞİKTAŞ, İSTANBUL)

*Ta'lîk, Türkçe
manzum kitabı
Hat: Giritli Ah-
met Muhtar.*

طينين اندران آذان جهان آوازه شوکت

ادلور مرسا عست سعد عمدندہ چمیانک

یالپدی طرز عالیہ مہ صشع قلہ بساعت

رمیقات بیش رایپر تاریخن دیدی محتر

Tanînendâz ezân-ı cihan âvâze-i şevket

Olur her saat mes'ud ahdinde Hamîd Hanın

Yapıldı tarz-ı 'âlide musanna' kule-i sâ'at

1308

Bu mîkât-ı bedî'i yaptı tarihin dedi Muhtâr

Ta'lîk Hattı Bir Belge

Mine't-tevfik

کمک مکرمہ و مدینہ منوں شرفا نما اسد تعالیٰ الی یوم الا خروہ به جانب
Mekke-i Mükterreme ve Medîne-i Münevvere şerefe huma'llâhu te'âlâ ilâ-yevmi'l-âhireye cânib-i
اپاندن اسقاط فرضہ حج شریف نبت خالصہ سبلہ عازم اولند
Iran'dan iskât-ı farîza-i hacc-ı şerîf niyet-i hâlisasıyla âzim olanlar

روافضن او لمیوب ظاہر و دستی اولمدنیہ دلالت ایتمکله

ravâfizden olmayup zâhirde Sünî olmayanlarına delâlet itmekle

فجا بعد بہر سنه حاج ایران مسلمیندن اسقاط فرضہ حج شریف

fi-mâ bâ'd beher sene hüccâc-ı İran-ı müsliminden iskât-ı farîza-i hacc-ı şerîf

وزیارت روضہ مطہرہ و سعادت رویف ایجون کمک مکرمہ و مدینہ

ve ziyâret-i ravza-i mutahhara sa'âdet-redîf için Mekke-i Mükterreme ve Medîne-i

منوں به حاج ایله و رو درندہ ولادہ بدلین کمک مین جحاج آذان

Münevvere'ye hüccâc ile vürûdlarında vülât-ı beldeteyn-i mükerremeyn hüccâc-ı İran-1

مسلمیندن اولند ک بدلندہ بخارت مالی موجود اولدقد رسم

musliminden olanların yedlerinde ticâret mali mevcûd oldunda resm-

کمکلرندن ماعدا حطام و فوائد و عائدات سازہ نامنہ جبرا نعمت

gümruklerinden mâ'adâ hutâm ve fevâid ve âidât-ı sâire nâmına cebren ta'bîr-i hak

ابجه مطالبه لری شرعا جائز اولور می

Allâhu a'lem

akçe mutâlebeleri şer'an câiz olur mu.

کمسه الفخر علی محمد بن
کمسه الفخر علی محمد بن

الخوا

El-cevâb:

اولماز

olmaz.

Ketebehü'l-fakîr es-Seyyid Mehmed

Zeynelabidin ufiye anhu.

Sukka

Osmanlıda Belge ve Yazı Çeşitleri

بَلْدَهُوْ نُوبِنِيْ نُوقِهِ اَنْجِبِهِ وَرَدَنِ مُوفَفَسْنِهِ مُوكِهِ - لَا عَهْنَهِ دَائِرَكُونَهِ اَمْرُورِهِ
بَهْهَ اَعَهْهَى سَفَارِبِرْقَهِ بَعْنَهِ حُوكِهِ بَوْبَاهِهِ اَوَدَ وَهَرَرَهِ - هَبِيدَرَهِ شَرْفُورِهِ اَنْجِبِهِ
وَخَاهِجَنْدُوْضَاهِ وَقَفْرَطَنْدَاهِ بَنْبَارِاْبِجاِبَهِ اَسْكِبِهِ مُوقَعَ فَرَبِهِ - وَضَيْدَلَقَرِبِهِ جَهَ
دَيْلَهِ صَرَهِ كَهْبَعَهِ تَيْسَاتِهِ كَوْكَعَهِ لَقَهِ بَابِعَهِ لَوَاوَقَافَ حَسَبِهِ اِسَالْخَنْدَهِ مَقَامَهِ عَالَهِ جَهَنَّبَ
خَيْرَنَدَهِ اَمَرَهِ اَشَاهِ بَوْطَهِ حُوكِنِقَهِ سَقَانَهِ مَذَكُونَهِ نَدَدَ - بَلْ وَبَنْبَارِاْبِجاِبَهِ اَسْفَالِبُونِهِ
حَرَبِهِ اَوَقَافَ لَقَبِهِ قَافِهِ اَوَزَهِ كَهْمَاهِ لَوَاوَقَافَ حَسَبِلَقَهِ سَرَعَتَ اِسَالَهِ بَلْوَهِ كَبِيْهِ اَلْعَيْنَهِ
بَوْضَاهِ مَقَانَكَهِ بَلْ وَبَنْبَارِاْبِجاِبَهِ بَنْبَهِ وَمَنْاجِرِبَهِ اَسَمِبِهِ مَفَهِ اِبْهَارِبَهِ
شَنْدَهِ تَقَهِ كَجِيْرَقَبِهِ اَبَهِ قَفَقَهِ (۱۷) مَهْوَصَهِ

H. HALİT ATLI halitatli@yahoo.com

ŞUKKA NEDİR?

Arapça “parça” anlamına gelen bu tabir ile farklı şehirler arasındaki yazışmalar kastedilmektedir. Ancak şukka, üst makamdan alt makama yazılması sebebiyle tahrîrâtta ayrılır.

Şukkalarda elkâb genelde “âtifetlü efendim hazretleri”, “devletlü, âtifetlü, mürüvvetlü, meâlî-himem efendim hazretleri” tarzında yazılır, hâtimesinde de genellikle “terkîm-i şukka-yı senâverî kilindi”, şukka-yı senâverî terkîmine ibtidâr kilindi” ibâreleri olurdu. Bu belgelerin bitiminde de tahrîrâtta olduğu gibi tarih ve mühür atılırdı.

Bir Şukka örneği: "Antalya Kaymakamına..."

أنتظاركم

Antalya Kâim-i
makamına

Hüve

kâffe-i emvâl-i metrûkesi	vukû‘-i vefâtına mebnî	Haci Mehmed Ağa’nın	Haci Bekir Ağazâde	pederi	Antalya Sancağı hânedânından	takdim eylediği arzuhâlde	Hava Hatinun
bu kadar bin guruşluk	üç yük	bâ-defter-i mûfredât	razi olmayıp	mezbûre hisse-i musîbesine	münhasira olduğu halde	Aişe Hanım'a	üvey vâlide
olmağla	hususu istidâ olunmuş	bi’t-terâfî‘ icrâ-yı hakkâniyet olunması	vekili ile	tarafından ta‘yîn edeceği	eylemiş olduğu beyâniyla	ketm ü ihfâ	nakd ü eşyâyi
husûsuna himmet buyur- maları siyâkında şukka	ve keyfiyetin iş’âri	icrâsı	hüküm-i şer’înin	bi’r-ru’ye lâhîk olacak	ve meclis ma’rifetiyle	şer’-i şerîf	

مكتوب

Hülâsadân

BELGENİN TRANSKRİPSİYONU:

Hava Hatunun takdim eylediği arzuhâlde Antalya Sancağı hânedânından pederi Haci Bekir Ağazâde Haci Mehmed Ağa’nın vukû‘-i vefâtına mebnî kâffe-i emvâl-i metrûkesi kendisiyle üvey vâlideesi Aişe Hanım'a münhasira olduğu halde mezbûre hisse-i musîbesine razi olmayıp bâ-defter-i mûfredât üç yük bu kadar bin guruşluk nakd ü eşyâyi ketm ü ihfâ eylemiş olduğu beyâniyla tarafından ta‘yîn edeceği vekili ile bi’t-terâfî‘ icrâ-yı hakkâniyet olunması hususu istidâ olunmuş olmağla şer’-i şerîf ve meclis ma’rifetiyle bi’r-ru’ye lâhîk olacak hükm-i şer’înin icrâsı ve keyfiyetin iş’âri husûsuna himmet buyurma-ları siyâkında şukka.

Hülâsadân

Belgede geçen bazı kelimelerin yazılış şekilleri

Hatunun

Aşağıdaki kelimelerde sondaki “kef” harflerine dikkat edelim.

Mehmed Ağa'nın

bin

şer'inin

üvey

icrâsi

ta'yîn edeceği

iş'âri

Ağazâde

halde

vâlidesi

siyâkında

himmet

müfredât

mezbûre

şerîf

Bu bölümde ise, “dal” ve “he” harflerinin birleşmelerine dikkatinizi çekiyoruz. “Dal” harfi kendinden önce birleştiği bir harf varsa farklı, yoksa daha farklı gelmiş.

Şimdi de “te” harfine dikkat ediniz. Normalde bir tekne ve üzerinde iki nokta olan harf, noktası arkaya kuyruk olarak gelebilen “nun” harfine benziyor.

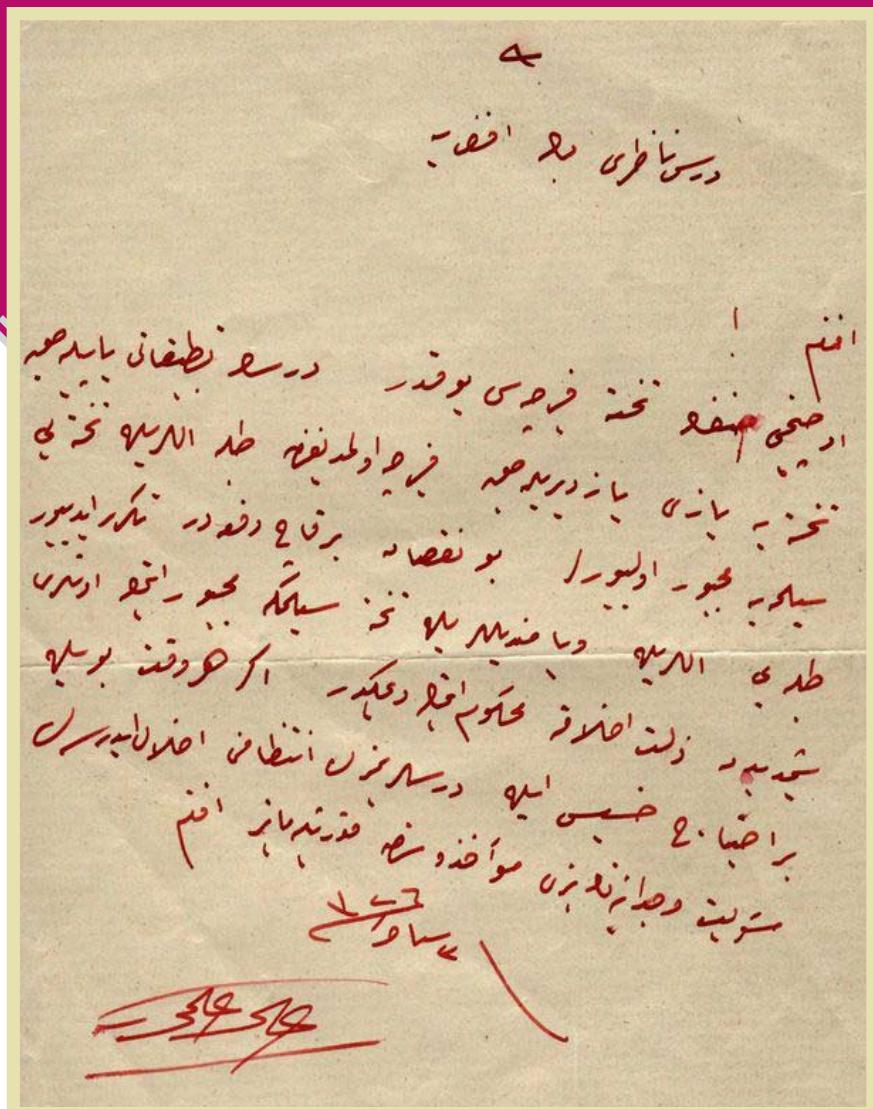
Yanda ise normalde kendisinden sonraki harfe birleşmeyen harflerin el yazısında birleşiklerini görüyoruz. Birincisinde “ze” harfi “be” harfi ile birleşmiş. İkincisinde ise “re” harfi “ye” harfi ile birleşmiş.

Belge Çözelim

Yandaki belgenin çözümünü yan sayfadaki boşluklara yazabilirsiniz. Bilemediğiniz ve çözemediğiniz kelimelerin yazılışları ve okunuşları için Şemseddin Sami'ye ait Kamus-u Türki lügatinden faydalananabilirsiniz.

Bulduğunuz kelimeleri ve anlamlarını aşağıdaki “kelimeler” bölümüne yazınız. En sonunda belgeden ne anladığınızı kısaca “Belgenin Özeti” bölümüne yazınız.

Belgenin çözümü 15 Temmuz'dan itibaren www.osmanlicadergi.com adresinde yayınlanacaktır.

BELGENİN ÖZETİ

KELİMELER

درستگاهی نه افغان

افغان

ارضیه همچو تخته فردوس بود که در سه نظرخانه باشد صبح

تخته به بازه باز در پریه صبح فردوس امدادیه طبقه طبقه ایل ریه تخته

سکونت خیو - ادبیات بر نقصان بر قایع رفعه در نور پریه

طبقه ایل ریه دیگر پریه باز تخته سکونت خیو - اینه از نیز

شنبه در زلت اختراع خواهیم دیدند از خود قدر بر پیش

بر احتیاج خوبی ایل در سه نیز استادیه اختراع پریه

سرینه و جذب نه بزر موقوفه شدند باز اینم

پساد

جعفر

گیتمه دەممى؟

DEMEDİM Mİ?

اورايە گيتمە دىيە دەممى سڭا،
سنى يالڭىز بن طانىرم دىيە دەممى؟
دىيە دەممى بو يوقلق يوردنىدە حىات چشىمىسى بنم؟

Oraya gitme demedim mi sana,
seni yalnız ben tanırırm demedim mi?
Demedim mi bu yokluk yurdunda hayat çeşmesi
benim?

ۋ

بر گون قىزىسىڭ بڭا،
آلسەڭ باشىڭى،
يوز بىللىق يېرە گىتىسىڭ،
دونوب قاولو شاجىغۇڭ يېر بنم دىيە دەممى؟

Bir gün kızsan bana,
alsan başını,
yüz bin yıllık yere gitsen,
dönüp kavuşacağıñ yer benim demedim mi?

دیمەدمى شو گوروننە راضى اولما،
دیمەدمى سڭا ياراشىر اوئاغى قوران بنم اصل،
اونى سوسلەين، بزهين بنم دیمەدمى؟

Demedim mi şu görünene razı olma,
demedim mi sana yaraşır otağı kuran benim asıl,
onu süsleyen, bezeyen benim demedim mi?

ۋ

بن بر دڭزم دیمەدمى سڭا؟

Ben bir denizim demedim mi sana?

سن بر بالىقىڭ دیمەدمى؟

Sen bir balıksın demedim mi?

دیمەدمى او قورو يىرلە گىتىمە صاقىن،

Demedim mi o kuru yerlere gitme sakın,
senin duru denizin benim demedim mi?

سنڭ طورو دڭزڭ بنم دیمەدمى؟

ۋ

قوشلر گېي طوزاغە گىتىمە دیمەدمى؟

Kuşlar gibi tuzağa gitme demedim mi?

دیمەدمى سنڭ اوچمەڭى صاغلايان بنم،

Demedim mi senin uçmanı sağlayan benim,
senin kolun kanadın benim demedim mi?

سنڭ قولڭى قنادىڭ بنم دیمەدمى؟

ۋ

دیمەدمى يولڭى اورورلر سنڭ،

Demedim mi yolunu vururlar senin,

دیمەدمى صوغوتورلر سنى.

demedim mi soğuturlar seni.

اويسە سنڭ آتشىڭ بنم،

Oysa senin ateşin benim,

صىجاقلۇڭ بنم دیمەدمى؟

sıcaklığın benim demedim mi?

ۋ

تورلى شىلر دىرلر سڭا دیمەدمى؟

Türlü şeýler derler sana demedim mi?

كوتۇ خويير ايدىنير سڭ دیمەدمى؟

Kötü huylar edinirsin demedim mi?

ئولمزىلک قايناغى غائب ايدرسەڭ دیمەدمى؟

Ölmezlik kaynağını kaybedersin demedim mi?

يعنى بىنى غائب ايدرسەڭ دیمەدمى؟

Yani beni kaybedersin demedim mi?

ۋ

سويلە، بونلرى سڭا هېپ دیمەدمى؟

Söyle, bunları sana hep demedim mi?

ۋ

مولانا جلال الدّين رومى

Mevlana Celaleddin Rumi

حضرت مولانانک او کوتلری
جومرد لکدہ و پار دیم تمیز نہ آقار صوکبی اول
شفقت و محبت کونش کبی اول
با شفہ لرینگ قصور لرینی اور تمہ کیجہ کبی اول
تواضع آچاق کو کلیں لکدہ طوپراق کبی اول
حدت و عصیتیده او یے کبی اول
خوش کور و لکدہ دکڑ کبی اول
یا اولدینگ کبی کورون
یادہ کوروندینگ کبی اول

۱۴۲۲

HAZRET-İ MEVLÂNA'NIN ÖĞÜTLERİ

Cömertlikte ve yardım etmede akarsu gibi ol.
Şefkat ve merhamette güneş gibi ol.
Başkalarının kusurlarını örtmede gece gibi ol.
Tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi ol.
Hıddet ve asabiyette ölü gibi ol.
Hoşgörülükle deniz gibi ol.
Ya olduğun gibi görün
Ya da göründüğün gibi ol.

FOTOĞRAF: MUSTAFA YILMAZ

حیاتڭ آڭلامى سنڭ باقىشلرڭدە

اسكى زمانلىڭ بىرنىه بىر آدم حياتڭ آڭلامىنىڭ نه اولدىغىنە طاقمىش قفايى... بولدىغى هىچ بىر جواب اوڭا يېرىلى گلمەمش و باشقەلرینە صورمەيە قرار ويرمىش.. اما آلدигىنە جوابلىرى دە اوڭا يىتمەمش. فقط مطلقا بىر جوابى اولىلى دىيورمىش. طولاشوب هەركىسە بونى صورمەيە قرار ويرمىش. كوى، قصبه، ئولكە طولاشمىش بۇ آرادە زمان دە طورمىسۇر طبىعىكە. تام او مودىنىي يىتىرمىشكەن بىر كويىدە قۇنوشدىغىنى انسانلىر اوڭا 'شو قارشىكى طاغلىرى گورۇيورمىسىڭ، اورادە ياشلى بىر بىلگە ياشار. اىسترسەڭ اوڭا گىت بلکە او سڭا آرادىغىڭ جوابى ويرە بىلير.' دىمەشلىر. چوق زورلى بىر يو جىلىق صوڭندە بىلگەنڭ ياشادىغى اوھ اولاشمىش آدم. قايدىن اىچرى گىرەمش و بىلگە يە حياتڭ آڭلامىنىڭ نه اولدىغىنە صورمىش. بىلگە 'سڭا بونڭ جوابنى سوپىلرم اما اوڭجە بىر صىناودن گچەمەڭ گۈركىيور.' دىمەش. آدم قبول ايتىمش. بىلگە بىر چاي قاشىغى ويرمىش آدمىڭ النه و اىچنە دە سىلەم بىر شىكلە زىتون ياغى طولدىردىش. 'شىمىدى چىق و باغچەدە بىر طور آت تكرار بورايىه گل. يالڭىز دقت ايت قاشىقىدە كى زىتون ياغى اكسىلەمەسىن اگر بىر ئامەلە اكسىلەرسە غائب ايدرسەك.' آدم گوزى چاي قاشىغىندە باغچە يى طورلا يوب گلەمش. بىلگە باقىمش 'اوتن، قاشىقىدە ياغ اكسىلەمەمش، پكى باغچە ناصىلدى؟'. آدم شاشقىن بىر شىكلە شۇنى سوپىلەمش: 'بن قاشىقىدىن باشقە بىر يە باقىمدەكە.. بونڭ أوزرىنە بىلگە 'شىمىدى تكرار باغچە يى طولاشىورىسىڭ قاشىق يىنەڭدە اولاچق اما باغچە يى اينجه له يوب گل.' دىمەش. آدم تكرار باغچە يە چىقىمش گوردىيگى گوزللىكلەر بويولەمش مختىشم بىر باغچە دەمىش چونكە. گرى گلدىگىندە بىلگە، آدمە 'bagچە ناصىلدى؟' دىيە صورمىش. آدم گوردىيگى گوزللىكلەر قارشىسىنە بوگولندييگىنى آڭلامىش. بىلگە گولومسىمەش، 'اما قاشىقىدە هىچ ياغ قالمامش.' دىمەش و اكىلەمش: 'حيات سنڭ باقىشىڭلە آڭلام قازانىر. يا سادەجە بىر نقطە يى گورورىسىڭ حياتڭ آقوب گىدر سن فرقە وارمازسىڭ.. يا دە گورەبىلە جىڭڭ توم گوزللىكلەر ئام اورتەسندە حياتى ياشارىسىڭ آقوب گىدىن زمانىڭ آڭلام قازانىر...' حياتڭ آڭلامى سنڭ باقىشلرڭدە گىزلىدە.

HAYATIN ANLAMI SENİN BAKIŞLARINDA

Eski zamanların birinde bir adam hayatın anlamının ne olduğunu takmiş kafayı... Bulduğu hiçbir cevap ona yeterli gelmemiş ve başkalarına sormaya karar vermiş.. Ama aldığı cevaplar da ona yetmemiş. Fakat mutlaka bir cevabı olmalı diyormuş. Dolaşıp herkese bunu sormaya karar vermiş. Köy, kasaba, ülke dolaşmış bu arada zaman da durmuyor tabi ki. Tam umudunu yitirmişken bir köyde konuştuğu insanlar ona '**Şu karşıki dağları görüyor musun, orada yaşılı bir bilge yaşar. İstersen ona git belki o sana aradığın cevabı verebilir.**' demişler. Çok zorlu bir yolculuk sonunda bilgenin yaşadığı eve ulaşmış adam. Kapıdan içeri girmiş ve bilgeye hayatın anlamının ne olduğunu sormuş. Bilge '**Sana bunun cevabını söylemem ama önce bir sınavdan geçmen gerekiyor.**' demiş. Adam kabul etmiş. Bilge bir çay kaşığı vermiş adamın eline ve içine de silme bir şekilde zeytinyağı doldurmuş. '**Şimdi çıkış ve bahçede bir tur at tekrar buraya gel. Yalnız dikkat et kaşıktaki zeytinyağı eksilmesin eğer bir damla eksilirse kaybedersin.**' Adam gözü çay kaşığında bahçeyi turlayıp gelmiş. Bilge bakmış '**Evet, kaşıktta yağ eksilmemiş, peki bahçe nasıldı?**'. Adam şaşkın bir şekilde şunu söylemiş: '**Ben kaşıktan başka bir yere bakmadım ki.**'. Bunun üzerine bilge '**Şimdi tekrar bahçeyi dolaşıyorsun kaşık yine elinde olacak ama bahçeyi inceleyip gel.**' demiş. Adam tekrar bahçeye çıkmış gördüğü güzellikler büyülümiş muhteşem bir bahçedeymiş cüntü. Geri geldiğinde bilge, adama '**Bahçe nasıldı?**' diye sormuş. Adam gördüğü güzellikler karşısında büyülendiğini anlatmış. Bilge gülümsemiş, '**Ama kaşıktta hiç yağ kalmamış.**' demiş ve eklemiş: '**Hayat senin bakışınla anlam kazanır. Ya sadece bir noktayı görürsen hayatın akıp gider sen farkına varmazsan.. Ya da görebileceğin tüm güzelliklerin tam ortasında hayatı yaşarsın akıp giden zamanın anlam kazanır.. Hayatının anlamı senin bakışlarında gizlidir.**'

قره بَلُون

1

فَانْزَ جَنَّرَ اللَّكَ دُورَهْ كَهْرَمَزَهْ وَرَوْدَهْ مَنَسِينَهْ بَرْقَمَهْ لَهَادَهْ مَهَادَهْ طَرَفَهْ
أَجَرَهْ اولَادَهْ غَاسِهْ تَرَكَهْ دَاسِدِيَهْ تَلَبِسَهْ وَتَارِيجَهْ مَنَبَهْ فَانَّا يَهْ جَيَهْ بَرْ جَيَهْ
آهَدَهْ . آرَادَهْ عَصَرِيَهْ كَيَهْ وَبَوْكُونَهْ حَرَنَهْ وَادَبَارَهْ سَوَادَهْ وَافَالَهْ مَنْقَلَبَهْ اولَادَهْ
يَنَهْ بَوَا آجَيَهْ يَدَهْ حَسَنَهْ ايرَهْ جَدَهْ وَبَوْحَرَنَهْ وَمَارَهْ اولَادَهْ دَاهَفَادَهْ سَدَهْ دَسَهْ
آغَدَهْ يَهْ بَهْ بَرْ مَيَهْ تَرَكَهْ ايرَهْ جَدَهْ .

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

الْمَنَيَا اَرْرَوْلَهْ ١٨٧١ نَهَسَهْ فَارِسَهْ رَاهَلَهْ اَوْرَفَهْ - جَوَلَهْ نَاهَيَهْ دَوْلَهْ
نَيَهْ مَجَرَهْ مَظَهَرَيَهْ اَرْلَادَهْ - طَاهَهْ ظَفَرَهْ كَلَسَهْ كَيَهْ يَدَهْ فَانْزَرَهْ بَرْمَ قَدَارَهْ
حَفَارَتَهْ كَوَهَادَهْ . وَبَيْنَ دَوْنَ صَبَاحَهْ سَاعَتَهْ لَهَقُورَهْ اَوْرَبَرَهْ قَدَارَهْ حَسَنَهْ يَنْكَيَهْ
يَأَسَهْ وَعَذَابَهْ طَرَيَهْ فَشَهْ . هَرَهْ كَهْرَمَزَهْ وَانْسَيَهْ نَهَيَهْ لَهَيَهْ طَرَفَهْ ، هَرَهْ كَهْرَمَزَهْ يَاهَنَهْ
خَرَسَيَاهَدَهْ دَكَلَهْ ، بَهْرَوْهْ فَانْزَرَهْ جَارِلَهْ مَدَانَهْ اَيَّامَهْ مَلَى فَارِسَيَهْ غَيَّهْ
نَهَفَهْ وَجَيَابَهْ اَيَّهْ آغَدَهْ سَهْ وَفَيَرَهْ مَدَرَهْ .

كَوَرَهْ كَهْرَمَزَهْ مَدَرَهْ دَلَهْ دَلَهْ فَيَهْ خَلَفَهْ
بَرْ كَهْرَمَزَهْ مَدَرَهْ دَلَهْ دَلَهْ فَيَهْ بَرْ كَهْرَمَزَهْ
هَاهَيَهْ وَهَهَرَهْ سَمَاتَيَهْ مَاتَهْ مَهَادَهْ اَلَّهْ آجَيَهْ حَفَارَتَهْ دَلَهْ دَلَهْ اَلَّهْ آنَدَيَهْ
كَوَرَهْ كَهْرَمَزَهْ . دَلَهْ كَهْرَمَزَهْ كَهْرَمَزَهْ (كَهْرَمَزَهْ) يَيَهْ بَيَهْ . مَسْكَنَهْ اَوْلَاهْ سَرَفَهْ بَوْنَدَرَهْ كَهْرَمَزَهْ
رَوْحَاهْ اوْلَادَهْ دَهْ . هَرَهْ كَهْرَمَزَهْ صَيَّنَهْ حَيَانَهْ بَرْ جَرَدَهْ اَفَيَالَهْ دَارَبَارَهْ صَيَّيَهْ (دَهْ دَارَهْ)
فَانْزَرَهْ قَرَالَهْ سَرَجَيَهْ وَانْسَوَيَهْ (سَارَلَهْ كَهْهْ) لَكَ بَحَسَهْ رَهْ قَوَنَسَهْ وَفَوَهْ وَيَاهَهْ
سَهَهَيَهْ كَرَاتَهْ اَيَّهْ صَارَمَيَهْ بَرْ مَيَهْ دَفَرَهْ مَقَدَرَهْ اَنَهْ بَرْ بَهْ بَرْ سَطَرَهْ لَيَهْ مَهَدَهْ -
اَيَّسَهْ . هَرَهْ حَالَهْ ، تَحْوَلَهْ . حَرَبَرَهْ كَوَرَهْ بَرْ سَوَنَهْ دَارَهْ :

برگش 21

20 اَصَبَرَ فَانَ الدَّهَرَهْ لَهْ بَصَبَرَ

(1) KARA BİR GÜN

(2) Fransız generalinin dün şehrime vürûdu münasebetiyle bir kısım vatandaşlarımız tarafından (3) icra olunan nümayiş, Türk'ün ve İslam'ın kalbinde ve tarihinde müebbeden kanayacak bir ceriha (4) açtı. Aradan asırlar geçse ve bugünkü üzüm ve idbârimiz şevk ve ikbale münkalib olsa (5) yine bu acayı hissedecek ve bu üzüm ve teessürü evlad ve ahfâdımıza nesilden nesile (6) ağlayacak bir miras terk edeceğiz.

(7) Almanya orduları 1871 senesinde Paris'e dahil olarak, -Büyük Napolion'un (8) neşide-i mütehaccire-i muzafferiyâtı olan- tâk-1 zafer altından geçerlerken bile Fransızlar bizim kadar (9) hakaret görmemişti. Ve bizim dün sabah saat dokuzdan on bire kadar hissettiğimiz (10) ye's ve azabı duymamıştı. Çünkü (Fransız) nâmını taşıyan her ferd, çünkü yalnız (11) Hristiyanlar değil, Yahudi Fransızlarla Cezayirli Müslümanlar, o matem-i millî karşısında aynı (12) telehhüf ve hicab ile ağlamış ve kızarmışlardı.

(13) Biz ise mevcudiyet-i millîye ve lisâniyelerini bizim âlicenabımıza medyûn olan bir kısım halkın (14) hay-huy şemâtetile bu mâtem-i muazzezimize en acı haka-retlerin birer tokat şeklinde atıldığını (15) gördük. (Buna müstehak değil idik) diyemeyiz. Müstehak olmasaydık, bu felakete (16) düçâr olmazdı.. Her milletin sahâif-i hayatında birçok iksâl ve idbâr sahîfeleri vardır. (17) Fransa Kralı Birinci Fransuva'yı (Şarlken)'in mahbesinden kurtarmış ve koca Viyana (18) şehrini kerrât ile sarmış bir ümmetin defter-i mukadderâtında böyle bir satr-ı elîm de mestûr (19) imiş. Her hal muhavveldir. Araplar'ın güzel bir sözü var:

(20)"Isbir feinne'd-dehre lâyesbir" (Sen sabret, çünkü zaman sabretmez) (21) derler.

Süleyman Nazif

8 Şubat 1919 Cumartesi günü, Fransız generali Franc-
het d'Espérey, bir fâtih (!) edâsiyla İstanbul'a girmiştir ve
o gün, bu münâsebetle tertiplenen parlak zafer (!) ala-
yi, Süleyman Nazif Bey'in "Kara Bir Gün" adlı meşhûr
makalesiyle tarihimize geçmiştir.

بىز سىنى اوپىانىق بىليردىك

BİZ SENİ UYANIK BİLİRDİK

استانبولده كنار سمتىردن برنده اوتوران ياشلى بر قادين، پادشاهڭ حضورينه چىقىق اىستەدىگىنى سرايدىدە كى گورولىلە بىلدىرىمەش. بونڭ أوزرىينە سلطانڭ قارشىسىنە چىقارىلەمەش. ياشلى قادين:

أوينڭ صويولدىغۇنى و بو اولايدىن پادشاهڭ صورو ملى اولدىغۇنى سوپىلەيەرك، شىكايتىدە بولۇنور. بونڭ أوزرىينە حدّتلەن قانۇنى:

- بڭا باق قادين، سىن نىچۇن بو قدر درىن اوپىقو اوپىدۇڭ دە ئويڭىڭ صويولدىغۇنى دۇيمادۇڭ؟ دىينىجە، ياشلى قادين:

پادشاهم! قصورە باقما، بىز سى اوپىانىق بىليردىك، اونڭ اىچۇن ئويمىز دە راحت اوپىويور دق دىر. بو جواب أوزرىينە قانۇنى اوتانارق:

- حقللىسگۈز دىيەرك، قادىنىڭ چالىنان ماللىرىنىڭ بدلىنى كىدى مالىندىن أودر.

İstanbul'da kenar semtlerden birinde oturan yaşlı bir kadın, padişahın huzuruna çıkmak istediğini sarraydaki görevlilere bildirmiştir. Bunun üzerine sultanın karşısına çıkarılmış. Yaşılı kadın:

Evinin soyulduğunu ve bu olaydan padişahın sorumlu olduğunu söyleyerek, şikâyette bulunur. Bunun üzerine hiddetlenen Kanuni:

-Bana bak kadın, sen niçin bu kadar derin uykuya uyudun da evinin soyulduğunu duymadın? deyince, yaşlı kadın:

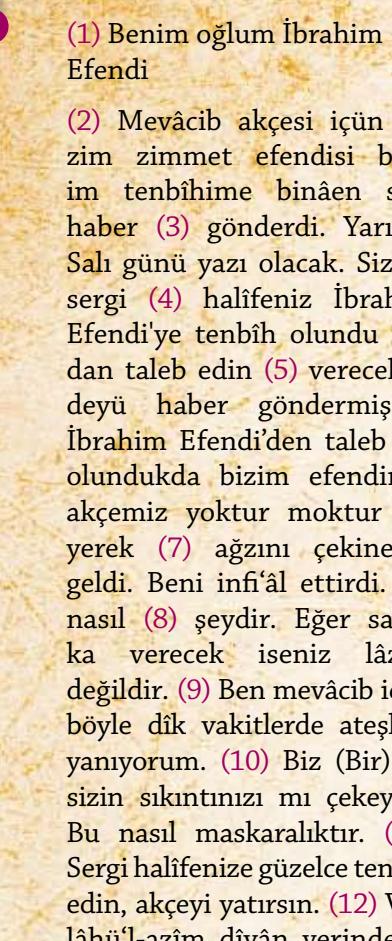
Padişahım! Kusura bakma, biz seni uyanık bilirdik, onun için evimizde rahat uyuyorduk der. Bu cevap üzerine Kanuni utanarak:

-Haklısınız diyerek, kadının çalınan mallarının bedelini kendi malından öder.

بِسْمِ اللّٰہِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ افْنِیْکِیْ

BENİM OĞLUM İBRAHİM EFENDİ

-

1 (1) Benim oğlum İbrahim Efendi

2 (2) Mevâcîb akçesi için bizim zimmet efendisi benim tenbîhime binâen size haber (3) gönderdi. Yarınki Salı günü yazı olacak. Siz de sergi (4) halîfeniz İbrahim Efendi'ye tenbîh olundu ondan taleb edin (5) verecektir deyü haber göndermişsiz. İbrahim Efendi'den taleb (6) olundukda bizim efendimiz akçemiz yoktur moktûr diyerek (7) ağını çekinerek geldi. Beni infî'âl ettirdi. Bu nasıl (8) şeydir. Eğer sadaqa verecek iseniz lâzım değildir. (9) Ben mevâcîb için böyle dîk vakitlerde ateşlere yanıyorum. (10) Biz (Bir) de sizin sıkıntınızı mı çekeyim. Bu nasıl maskaralıktır. (11) Sergi halîfene güzelce tenbîh edin, akçeyi yatırsın. (12) Valâhü'l-azîm dîvân yerinde ol kadar akçeyi siz vermediniz deyü (13) işte noksanı budur deyü söyleşim.

كۈنەم

CİZEN: AHMET ÇAKIL

ايکى كىشى كلسە

بايرامىڭ ياقلاشدىغى كوناردى بىزدە، نصرالدىن ھواپە افشارە
كۆپلىاردى بىزىڭ ئۆيىه دعوئىلەر. او صاھىپى سۈپە سىزنىڭ
بۇلونور:

- ئىشلە، رەضنا، سەندە آيى تىز ئەلە.

عن سفرە دە مافر بۇلۇنە ھواپە، هەن سۇ ھولى وىر:

- أويلىپە رەضنا، كىيدىمىز نە دە بايرام يابارلە بە آدم؟

انسا، سودىگى ئىدىغى بايرام يابارى ھىچ؟

IKİ KERE GELSE

Bayramın yaklaşığı günlerden birinde, Nasreddin Hoca iftara köylülerden birinin evine davetlidir. Ev sahibi şöyle serzenişte bulunur:

-Keşke, Ramazan, senede iki kez gelse.

Aynı sofrada misafir bulunan Hoca, hemen şu cevabı verir:

- Öyleyse Ramazan gider gitmez neden bayram yaparsın be adam? İnsan, sevdigi gidince bayram yapar mı hiç?

قره علی

KARA ALİ

Osmalı döneminde, liman cüzdanını kaybeden kapitan yenisini çıkarmak için Liman Reisiğine gitmiş...

Memur başlamış sormaya:

"Adın ne?"

"Kara Ali!"

"Nerelisin?"

"Karabigalı!"

"Geminin adı ne?"

"Kara Yunus!"

"Nereden geliyorsun?"

"Karadenizden!"

"Yükün ne?"

"Karalahana!"

"Nereye gideceksin!"

"Karamürsele!"

Memur, ya sabır demiş:

"Dönüste bizim limana uğrayacak misin?"

"Hayır. Orada gemiyi karaya çekeceğim, Karaman'da Karadağı, Karamustafayı gördükten sonra, karadan Mekke-i Mükerremeye gidip, kara donlu Baytullah'a yüz süreceğim!"

Memur lahvle çekmiş:

"İnşallah oradan yüzünün akıyla dönersin!"

"Yüzümüz ak mı kara mı çıkar, bu ancak kara top-rağa girdikten sonra belli olur!"

"دونوشده بزم لیمانه اوغریا مهیمه؟"

"هه. اورده تکی فرمیه هله جام، فرمانده فره طاغی،
فره مصطفی کوردکه صوّر، فرده ملّه مارمیه کیدوب،
فره طوّحی بنت الله بوز سوره جام!"

مامور لاره مول هامه:

"ان شاء الله اورده بوزعله آقیله دونلە!
بوز عز آقی فره می پیقار، بو آجیه فره طوّاغه کیدکه
صوّر، بلای اولور!"

آدمه كوره آدم

اينجيي ھاوـه، عثمانى ايچىسى اولاروھ فرانسە قـالـه
 كونـدرـيلـىـنـدـهـ، الـبـهـ لـرـيـلـاعـ بـعـصـهـ يـرـكـنـدـهـ يـامـهـ وـرـصـهـ.
 قـرـالـ، بـونـارـىـ كـورـجـهـ طـابـانـاـمـاـيـرـىـ:
 - بـطـ سـنـدـهـ باـقـهـ كـونـدرـهـ بـهـ آـدـمـ بـولـامـدـيـارـىـ؟ دـىـيـهـ
 صـورـجـهـ، اـيـنجـىـيـ ھـاوـهـ:
 - عـمـانـلىـلـاـرـ، آـدـمـ كـورـهـ آـدـمـ كـونـدرـىـلـرـ، ھـواـبـىـ وـرـصـهـ. بـىـ دـهـ
 ئـهـ كـونـدرـهـ لـرـيـلـاعـ ھـائـىـ بـوـ اـوـلـهـ تـرـكـ.

ADAMA GÖRE ADAM

İncili Çavuş, Osmanlı elçisi olarak Fransa Kralına gönderildiğinde, elbiselerinin bazı yerlerinde yama varmış.

Kral, bunları görünce dayanamayıp:

- Bana senden başka gönderecek adam bulamadılar mı? diye sorunca, İncili Çavuş:

- Osmanlılar, adama göre adam gönderirler, cevabını vermiş. Beni de sana göndermelerinin hikmeti bu olsa gerek.

طاهر ايله ماھر

ماھـرـ آـنـدـهـ ھـاـيـقـاـھـ بـرـ طـبـهـ هـرـ نـاـصـلـ اـوـلـدـبـهـ مـھـورـ
 اـدـیـاتـ اـوـگـرـمـنـیـ طـاـھـرـ الـلـوـلـیـدـ ضـعـیـفـ نـوـطـ آـلـبـهـ بـرـ فـرـصـتـیـ
 بـولـوبـ تـقـتـیـهـ:

"وـرـمـزـهـ طـاـھـرـ، نـهـ يـاـسـنـ مـاـھـرـ" يـازـرـ.
 طـاـھـرـ الـلـوـلـیـ بـاـزـىـ بـيـ كـورـجـهـ ھـمـنـ ھـوـبـيـ يـازـرـ:
 "ھـاـيـقـاـھـ مـاـھـرـ، وـرـمـزـیـ طـاـھـرـ"

TAHIR İLE MAHIR

Mahir adında çalışkan bir talebe her nasıl olduysa meşhur edebiyat öğretmeni

Tahir-ül Mevlevi'den zayıf not alınca bir fırsatını bulup tahtaya:

"Vermezse Tahir, ne yapsın Mahir", yazar.

Tahir-ül Mevlevi yazlığını görünce hemen cevabı yazar:

"Çalışsa Mahir, vermez mi Tahir."

هر قویون ڪندی با جاندن

بر کوہ ھلقوه طوغری بولی گوستماع اچوہ سویله دیگی
سوزردہ راهسز اولانار، هاروہ رشیدہ کیدوب؛
”سلفانم، بزم یا پر قاریزئن اوٹنے ضری ور؟ بزی کندی ھالنڑه
بیراقین. صوئرہ هر قویونه کندی با جاندنہ آصلیا.“ کبی
سوزرلہ نھیت ایتیا، بوناخ اوزرینہ هاروہ رشید، بھاول
دانای ہاغرتب، ھلقائے اسٹانی بیلدردی.
بھاول دانا ھم سنسنی ھیقار مادہ سرکی ترک ایتی، بر قایع
قویونہ آرب کدی، با جاندنہ محلہ نلٹ کوئہ با شانرینہ
آصلی، بونی کورہ ھلؤھ کوله لک، ”دلیدہ باشقہ نہ بھانر،
پايدیغی ایسار ھب بولہ ذاتا.“ دیبورلدی، آردہ کونار کدبلہ،
آصلانہ ھیوانار قوقوور، بوندہ دہ بسوہ محلہ ضر
کور یوردی. قوقدوہ طور والاز ھالہ ھابنجہ، عین کیئیا
هاروہ رشیدہ کیدوب، طور و می آٹھاندیا، بھاول دانای
ہاغرتب، صور دیغندہ:
”بر کوتوناخ ھر کہ ضری اولدیغی هر ھالدہ آٹھاندیا، بن بر
شی یا بعدم، هر قویوناخ کندی با جاندنہ آصلی دیغی اوناره
گوسترم“ دیہ ھوب ویردی.

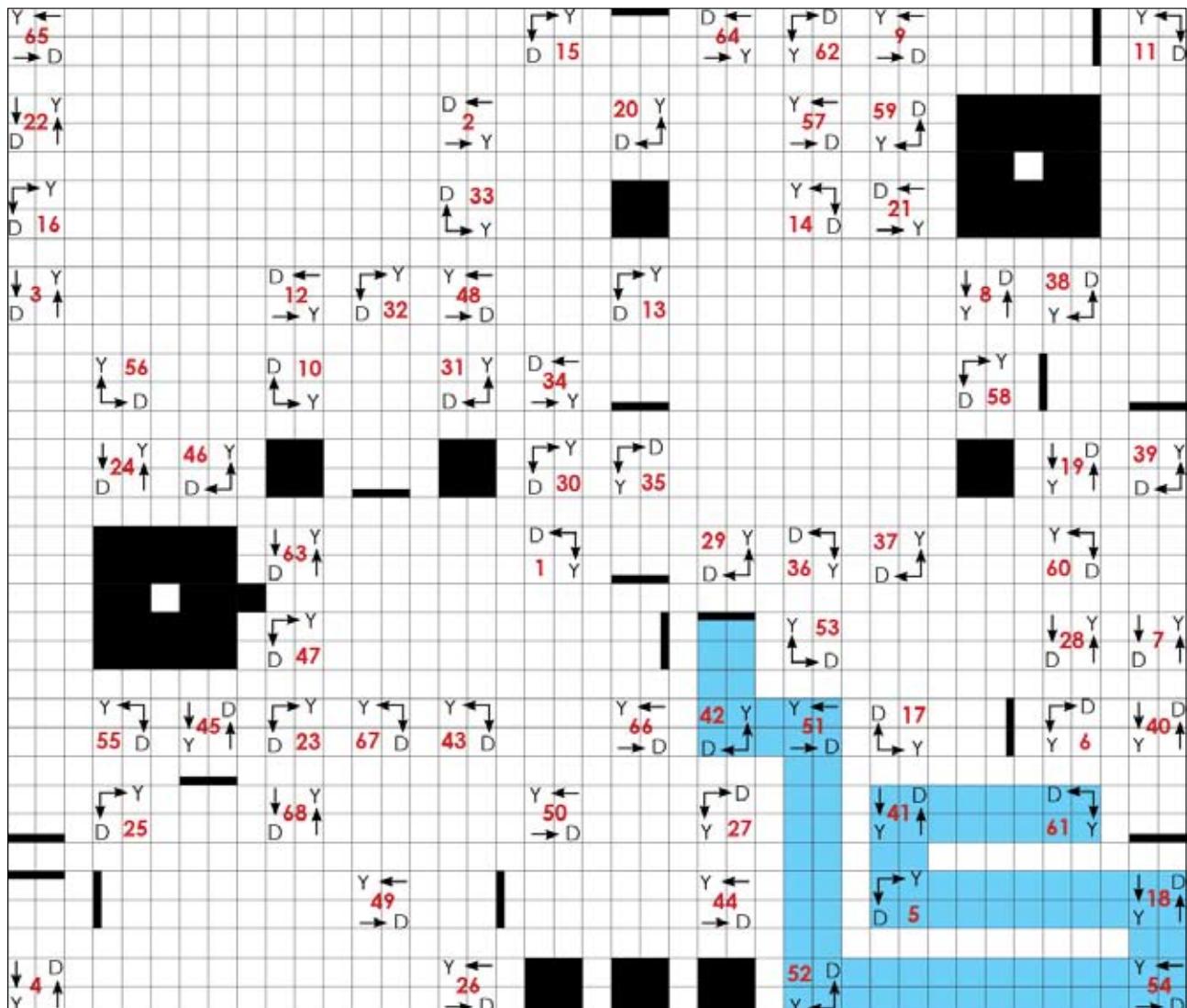
HER KOYUN KENDİ BACAĞINDAN

Bir gün halka doğru yolu göstermek için söylediği sözlerden rahatsız olanlar, Hârûn Reşîd'e gidip; “Sultanım, bizim yaptıklarımızın ona ne zararı var? Bizi kendi hâlimize bırakınsın. Sonra her koyun kendi bacağından asılır.” gibi sözlerle şikayet ettiler. Bunun üzerine Hârûn Reşîd, Behlül Dânâ'yi çağırtıp, halkın isteğini bildirdi.

Behlül Dânâ hiç sesini çıkarmadan sarayı terk etti. Birkaç koyun alıp kesti, bacaklarından mahallenin köşe başlarına astı. Bunu gören halk gülerek; ”Deliden başka ne beklenir, yaptığı işler hep böyle zâten.“ diyorlardı. Aradan günler geçtikçe, asılan hayvanlar kokuyor, bundan da bütün mahalle zarar görüyordu. Kokudan durulmaz hâle gelince, aynı kişiler Hârûn Reşîd'e gidip, durumu anlattılar. Behlül Dânâ'yi çağırtıp, sorduğunda:

”Bir kötüünün herkese zararı olduğunu herhalde anladilar. Ben bir şey yapmadım, her koyunun kendi bacağından asıldığını onlara gösterdim.“ diye cevap verdi.

ÖDÜLLÜ BULMACA

Bu sayımızda size hem eğlenip hem de öğreneceğiniz güzel bir bulmaca hazırladık. Bulmacayı doğru çözüp dergi üzerinde işaretlenmiş fotoğrafı ve doğru cevabı mektub@osmanlicadergi.com adresine gönderenler arasında yapılacak kur'a neticesinde [birinciye tablet PC](#), [ikinciye mini tablet PC](#), [üçüncüye Osmanlica Eğitim Seti ve Osmanlica Meal](#) verilecektir.

NASIL ÇÖZEEĞİZ?

Size doğru (D) yanlış (Y) cevaplarından oluşan sorular sorduk. Bu sorulara vereceğiniz cevaplara göre cevap doğru ise (D) istikametinde, yanlış ise (Y) istikametinde boyayarak ilerlemeniz gerekecektir. Bir sonraki rakamın bulunduğu yere kadar boyamaya devam ediniz. Siyah çizgilerin bulunduğu yer, boyamanın o yol için bittiğini işaret etmektedir.

İPUCU: Soruların hepsi, derginin Ocak ve Nisan sayılarındaki bilgilerden oluşmaktadır.

Neticede ortaya Küfi hatla yazılmış bir yazı çıkacak. Bu yazıyı da okuduktan sonra, dergi üzerinde boyadığınız resmin fotoğrafını çekip doğru cevabı da ekleyerek yukarıda verilen mail adresine göndermeniz yeterli olacaktır.

NOT: Maile isminiz, telefon numaranız ve adresinizi de eklemeyi unutmayın.

او دولى بولمه جه سؤآلرى

٣٣. كمر كلمه سنڭ عثمانلىجە يازىمندە اوقوتىجي قوللانىلماز
٣٤. عثمانلىجە ئىگىتىم و كولتور درگىسى أوج آيدى بر يابىنلار
٣٥. سليمانىيە كتبخانە سنندە نقطەسز حرفلىرى هىچ قوللانىلمادن قويروق شكلنىدە اكلىنر
٣٦. حيات بويى اوگىرغا كىنل مدېرىنىڭ اسمى مصطفى كمال بىچرلىدر
٣٧. گونلوك حياتىدە عربىچە و فارسجه كلمەلرى هىچ قوللانمايز
٣٨. گنج عربىچە بر كلمەدر
٣٩. عربىچە و فارسجه، عثمانلىنىڭ كولتور حياتىدە كىنىسىنە اعتبارلى بىر بولشىدر
٤٠. دولت ترکجه بر كلمەدر
٤١. عربىچە اڭلەمەلى بر دىلدر
٤٢. عثمانلى ترکجه سنندە، عربىچە و فارسجه اصللى كلمەلر يازىلirكىن، بو كلمەلرڭ املا جەھىتىلە اساس يايپىلىرى بوزولور
٤٣. عثمانلى ترکجه سنندە عربىچە فعللر دگل؛ اسم، صفت و مصدرلر قوللانىلماز
٤٤. قرائتخانە فارسجه بر كلمەدر
٤٥. عربىچە دە اصللى حرفلىرى اون دانەدر
٤٦. عالم كلمەسى اسم مفعوللار
٤٧. زائىد حرفلىرى زائىد حرفلىرى أوج دانەدر
٤٨. زائىد حرفلىرى زائىد حرفلىرى اولا بىلر
٤٩. حرص فۇل قالبىنده بر مصدردر
٥٠. زائىد حرفلىرى، اصللى حرفلىرى أوڭنە، آرقەسنە، اورتەسنە گلەرك يېڭى شكل و معنا قىزandىرىرلىر
٥١. معلوم كلمەسى عمل مصدرىنىڭ اسم مفعولىدىر
٥٢. بتون ئىلاچى مجرّد لرڭ فاعل و مفعول قالبلىرى عىينىدر
٥٣. ئىلاچى مجرّد اسم فاعللردا بىرنىجى كلمەدىن صوڭرە "الف" حرفى گلىر قالين قارشىقلارىنى اوقومق گرگىر
٥٤. صحبت كلمەسى ئىلاچى مزىد بر مصدردر
٥٥. خدمت مصدرىنىڭ اسم فاعلى خادىمدىر
٥٦. اسم مفعوللاره يايپىلان، ايدىلەن معناسى ويرىلىر
٥٧. رقעה يازىسى مىتاز افندى طرفىن گلىشىرىيلىمىشدر
٥٨. مضطەلدە القاب بولۇنور
٥٩. مصدق، طوغريلاڭنىش معناسىندە قوللانىلماز بر كلمەدر
٦٠. دوشنبە پازار گونى يىچۈن قوللانىلماز فارسجه بر كلمەدر
٦١. هجرى تقويمىڭ رسمي بلگىلرده قوللانىلماز صوڭ تارىختى، ٣١ آرالق ١٩٢٥ در
٦٢. هجرى آىڭىزىڭىچى اون گونى اوائل اولارق دە افادە ايدىللىرى
٦٣. هجرى آىڭىزىڭىچى ايلك گونته غىرە دينىلىرى
٦٤. الخير، محىم آينىڭ صفتىدىر
٦٥. رمضان هجرى آيلەندەر
٦٦. جمعە گونى فارسجه دە فرقلى يازىلir
٦٧. قاموس تركى شىس الدىن سامىنىڭ حاضرلا دىيغى بر لغاتىر اوقوتىجيسي ايله كوسترىلىر
٦٨. رومى تقويمىدە يىل باشى ١ نيساندر
١. عثمانلىجە درت دانە اوقوتىجي حرف واردەر
٢. عثمانلىجە رقملەر صولىن صاغە اوقونور
٣. عثمانلىجە رقعە خطىنە بعض حرفلىڭ نقطەلری حرفڭ آرقەسنە يازىلماز بر كتاب واردەر
٤. "چ" فارسجه دەن گچىمش بر حرفدر
٥. "و" اوقوتىجيسي عثمانلىجە دە گونز ترکجه سنندە قوللانىلماز "و" و "سسىلىنىڭ قارشىلغىدەر
٦. "الف" حرفى عثمانلىجە دە گونز ترکجه سنندە قوللانىلماز "ا" و "سسىلىنىڭ قارشىلغىدەر
٧. عثمانلىجە دە كلمەلر صولىن صاغە طوغرى يازىلir و اوقونور
٨. "الف" حرفى أوزرىنە مد اشارق قونولورسە "e" سسىلى اوقونور
٩. اوقوتىجي حرفلىرى عين زماندە نورمال حرف اولارق دە قوللانىلماز
١٠. اوقوتىجيسي اولىايان حرفلىرى بىر أوڭىچە كى هيچايە طوتىرىيلارق اوقونور
١١. "ه" اوقوتىجيسي "e" و "a" سسىلىله اوقونور
١٢. فعلىرە كى "a" سسى ايڭىچى شخصىڭ امر و نهى كىپىندە قوللانىلماز
١٣. عثمانلىجە دە كلمەنڭ مصدرمى، امرمى اولدىيغى ايلك باقىشىدە آڭلاشىلاپلىر
١٤. عثمانلىجە دە قالىن و اينجە قارشىلغى اولان حرفلىرى طوبلامدە اون ايڭى عىددەر
١٥. "خ" حرفى "ه" حرفنىڭ قالىن قارشىلغىدەر
١٦. "و" حرفى "ئا، ئا، ئا، ئا" سسىلىنىڭ قارشىلغىدەر
١٧. فرقلى اوقونابىلەن بر كلمە سياق- سباقە باقىلارق طوغرىسى اوقوناماز
١٨. اوقوتىجي حرفلىرى هىچ بىر طورومدە ترك ايدىلەنەز
١٩. "ط" حرفى "د" هم ده "ت" سىنىڭ قالىن قارشىلغىدەر
٢٠. اكلىرە كى "تا-ئا" سسىلىرى "و" حرف ايلە گوسترىلىر
٢١. بر كلمەنڭ ايچىسىندە قالىن حرف وارسە اوقوتىجي حرفلىرى قالىن قارشىقلارىنى اوقونمكىن گرگىر
٢٢. بعض كلمەلرڭ ايلك هجالرنىدە كى "e" سسىلىرى "ه" اوقوتىجيسي ايلە گوسترىلىر
٢٣. اينجە سىلى كلمەلرڭ ايلك هجالرنىدە كى "ه" اوقوتىجيسي گوسترىلىزمەز
٢٤. كاف نۇنى فارسجه دەن گچىمشدر
٢٥. كاف فارسى "g" سىنىڭ قارشىلغىدەر
٢٦. كاف يابى أوزرىنە أوج نقطە قونولور
٢٧. اكلىرە قالىنلىق اينجەلەك أوغلى دگلىر
٢٨. چوغۇنىڭ قىلىشە بر يابى يە صاحب اولوب فرقلى اوقونوشلىرى دە عىن شكل ايلە افادە ايدىلىمكىدەدر.
٢٩. كىنىسىندەن صوڭرە كى حرفە بىرلىشمەين حرفلى آچىق هجادە بولۇنورسە اوقوتىجي آلماز
٣٠. قىلى هجالردا اوقوتىجي حىقق قوللانىلماز
٣١. بعض كلمەلرڭ ايلك هجالرنىدە كى "e" سسىلىرى "الف" سىلىرى "ا" سسىلىنىڭ قارشىلغىدەر
٣٢. نەئى كلمەلرڭ صوڭىندە كى "ه" سسىلىرى "ه" اوقوتىجيسي ايلە گوسترىلىر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

السلام عليكم

منه لدر بقلادي و هياليق قور دع عثمانیجه بجموعه مس جووه مسند الله بجدری. امسک چکه توں در مسند ده الله دا فی او سو، بجموعه نله هر صحیفه سی برینه قیمتان، با خاصه او قود کونه مسینه پایپلا بخغه طوبو بخه هیچانم بر قات داهه آرسنی، زیر احتماله بازی فلکه دار و بونداری دیدمه کز مس زره پایپلا منه ایسته رم، مسند او قور داده چله سخن ریه پایپلا مسنه کز جووه منووه او لو رم، الله نصر بنسه او سو، دیه ره آشاغیه بر غزیلی سز زره پایپلا منه ایسته دم، آبریجه بر ده مسند دست کونه مس پایپلا بیل، زیر به عثمانیجه بایریه بیله چکه دو مسند آریبورم و بولیه بر چیش و سیله او لو ره کز زیاده مسیله مسعود او لد بخغه بو آزاده بجموعه ایکوم او قور او لارمه المده گله معارنی کو منه ره بیه ده ها هزار او لد بخغه بدرنده ایسته رم، سز زره توں ها شمار کزده مو قیتی ده تقی اسرم، یهه چهایلزی چه بر سر لقنه بکله بورم.

أبو البراء الداري

٦٢ / ١٤٣٧

هیات بوي اوکنہ کنل سر لگی اید فیرات و قفقی آرانه
لعنیانه او لاهه برو موقول برو بخونه ننه قوم تکیه کنل ده
عثمانیجه قور مسکی ایپلیس و ایپلیه بو قور صارده او سه
اوکنیجی او لاره کوری یا عقدو، ما هنر لامه او لری هزار
عثمانیجه در لیس ایجنه تکر، قور صارده بزرله قابنافم او لاره
هیوه فاشدیل او لدی، بو یا لیشیه ده ایگی کیم کر کده الله
راضی او سو، یکی خدہ عثمانیجه بو قدر اوکنی؟ بو صوره
قصه بھ خو جواب ویرمل ایسته که: اسلام هرفاریام او قویوب
یازایلکه محترم بر فرنینه نان آنافتارینه صاحب دلمه کبید، علم
سراینک قایو ننہ ایجی کیمکه کبید.

كتاب هم یا لیشیه لایکه سز زره مو قیت نصیب ایهایم، دایسنه

اور فاهم او غز خانه
آنطالیه

السلام عليكم و رحمة الله و برکاته
اولاً يابين مهاتير كرد مو قیتلر دیلریم
بر عذر حکوزل بیر جالیشمہ کی حافظه دیغیلکر
ایجنه بئر للا ایدریم.

حـ فاتح فراز

در گیهه امکی کیمکه و چالیشانه و عثمانیجه سودالیشنه

سلام او لو

عطمه آوشار
آطن

اللّٰم علیٰهِ و رحمةُ اللّٰهِ و برَّفَاتِهِ

عفانیجہ بزرگہ فرائض بہ امامتیدر۔

اوکیہ لھاہ بولیہ علی کولتوں د معنوی یازی دیلک او لہ عفانیجہ بی قولانارہ ایجاد

ایدہ و بزرہ میران بیدفافہ سلامی احمدادیزہ سلام و شکرانہ بی عرصہ ایدرہ مقامہ باستلامہ استیوں.

ذایناً: بو اونو تولغہ یوز صوتیہ ورلک ایدیلکہ بیون کولتو رہنیہ سنہ صاحب ہیجتمہ وصہ ایندیگی بزرگہ

ٹاشیعہ غایہ سیدہ بولاہ ہیقاہ خیات و قفنه و خیات و قفننہ صایعی دگر و محترم باشفاتہ و پورہ پرسونلنہ

او رللھا بود رکیدہ امکی کیجہ سوہر صایعی دگر آغا بابہ و فردانہ بیہ سکراہ و صایغیاری عرصہ ایندھے استرم.

بندہ عفانیجہ بی کو خل ویر مسہ و عمریانہ لھمہ تامنی بوسارن یازی اوقوف مفہ و اوگر عماہ آدامہ

وھی بوجایہ بہ خدمت ایجورہ ھلور اگیتم مرکل کریندہ کو خلی اولادہ او گر عنکل یا پاہ بر قدر اشکنم. ازمودہ فامت

ایدیوں. احمدادیزہ بروفا بور جی اولادہ کندی ایشیزدہ بوشہ قالاہ و قتلہ دہ امر تسر اولادہ کو خلی او گر تجیلانہ

با یقدهیم اللہ صوکر حمدالتزار اسلوہ کہ: بر تانہ بر بھی قور، ایکی تانہ دہ ایکی بھی قور دہ اولوہ اوزرہ سکنہ بیہ^(۱۰)

کیسی بی عفانیجہ او گر تھب، تر تھب ویر دلہ. عفانیجہ در کیسی ایسے تکھلے ایہ محتشم و مکمل بولویوں.

لئے مراغہ ایہ یہا!! ایس زکر کی جو در کی بی حصہ لایا نہ، حصہ لایا بھرمانہ اولاد قبہ، ریم بزرگی بوکی بیہ

دستہ ویرہ و قوم اقو رکیز کی بھرمانہ ایکی بھلہ در. ریم سرکہ اصلہ بکریہ قاریوں

ھم بودنیادہ، ھم دہ امزندہ فضنہ سیدہ ور سیدہ انتاللہ۔ سرکو جو در کی وحدتیاری بزرہ اولاد دیرارہ

احمدادیزہ اولادہ کور ویکنی بینہ کنیسو، سکن۔ شمیدی صبرہ بزرگہ بزرگہ بود رکی بھگ دستہ ویر ملہ و ھم دہ

اولادہ بید لیگز ھر کیتاہ، بوا نیز در کی بی طائیعہ و سو دیر مل صورتیہ احمدادیزہ اولادہ صور و ملول عزی

یرینہ کنیم نہ عیق ایجنہ اول طلب بیز

مصنفوں کلنس (ازمیر)

Osmanlıcayı neden kolay okuruz?

PROF. DR. MUSTAFA ATASOY

Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Dermatoloji AD.

Beynimiz daha önce kaydedilen bir bütününe parçalarından bir ya da bir kaçını tekrar gördüğünde, eksik parçalarına rağmen o bütünü tamamını algılar. Okurken de beynimiz böyle çalışır. Bir kelimeyi ifade eden şekillerle beynimizi bir kez tanıttıktan sonra, her görüşümüzde kelimeyi bütün olarak algılarız. Hatta zamanla aşinalık kesp etikçe kelimenin birkaç harfi dahi o kelimeyi açıkça ifade eder. Osmanlı alfabetesi ile okuyup yazmak, beynimizin bu özelliği üzerine kurulmuş bir sistemdir. Sesli harflerin ustaca kullanıldığı Osmanlı alfabesiyle yazılmış metinlerde bu özellik üst düzeyde mevcuttur.

Bu yazıyı okuyabiliyorsanız, bunu da okuyabilirsiniz.

Bu yzyı okyblyrsnz,
Bnu da okyblrsniz.

بو يازى ي او قو يابيلسور سه كز
بونى ده او قو يابيلير سكز

Bu yzyı okyblyrsnz,
Bnu da okyblrsniz.

بو يازى ي او قو يابيلسور سه كز
بونى ده او قو يابيلير سكز

Bu yzyı ökyblyrsnz,
Bnu da ökyblrsniz.

بو يازى ي او قو يابيلسور سه كز
بونى ده او قو يابيلير سكز

Bu yzyı okyblrysnz,
Bnu da okyblrsniz.

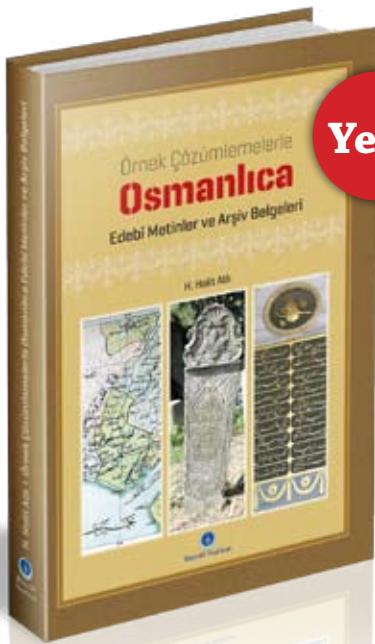
بو يازى ي او قو يابيلييور سه كز
بونى ده او قو يابيلير سكز

Bu yzyı okyblyrsnz,
Bnu da okyblrsniz.

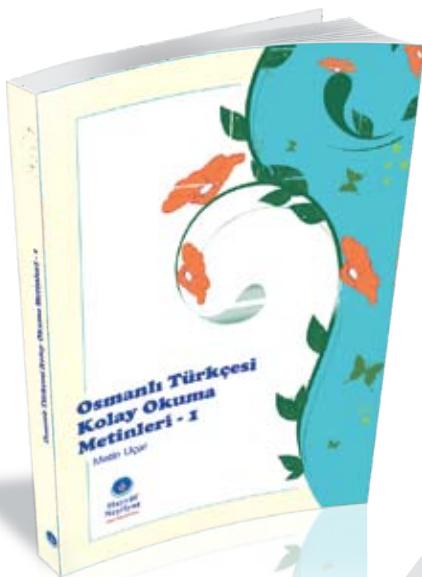
بو يازى ي او قو يابيلسور سه كز
بونى ده او قو يابيلير سكز

Osmancı

Öğrenmek artık
daha kolay...

Örnek Çözümlerle
Osmancı Edebî Metinler
ve Arşiv Belgeleri

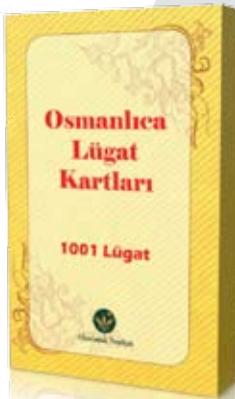
Osmancı Türkçesi
Kolay Okuma Metinleri - 1

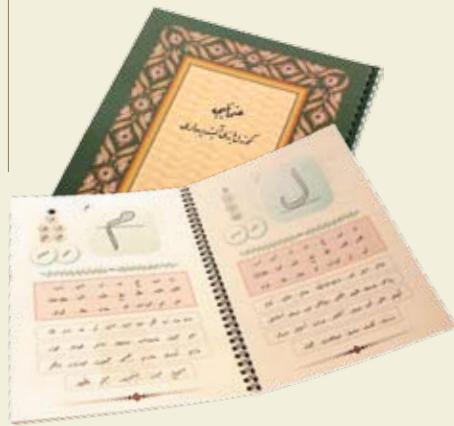
Osmancı İmlâ
Müfredâtı

Osmancı
Usûl

Osmancı
Lügat Kartları
1001 Lügat

Osmancı
Güzel Yazı Alıştırmaları

Hayrât® Neşriyat

0 850 333 99 66 . hayrat.com.tr

Büyük kültür hareketi

OSMANLI TÜRKÇESİ KURSLARI

Kurslarımız
Ücretsizdir!

Hayat Boyu Öğrenme
Genel Müdürlüğü

ve

Hayrât Vakfı

İşbirliği ile devam eden kurslarda

100.000
kişi sertifika aldı...

Kayıtlarımız devam ediyor...

Kayıt ve iletişim için: osmanlicaegitim.com